

ISTRA

»Nestane li vrlo napredan manjinski narod, a da historija ne bi mogla dokazati, da su se tadašnji predstavnici Crkve borili za prava toga naroda u Crkvi, neprijatelji će Crkve kroz stoljeća odvracati od prave Crkve«
»Slovenec« — 20. I. 1935.

»Zato ne očekujemo ništa previše, očekujemo li prije i mučeništvo njezinih predstavnika, nego li da bi pustili da se Crkva blati«
»Slovenec« — 20. I. 1935.

GLASILO SAVEZA JUGOSLOVENSKIH EMIGRANATA IZ JULIJSKE KRAJINE

FAŠIZAM I PRAVOSLAVNA CRKVA NA DODEKANEZU

Na grčkim otocima Dodekaneza, koji pripadaju Italiji, bolje reći koje je Italija uzurpirala, stanje je isto tako teško kao i kod nas u Julijskoj Krajini. Mi smo u ovom našem listu često upozoravali na sličnost prilika zarobljenih grčkih otoka s priklikama u zarobljenoj Julijskoj Krajini. U našem »Jadranskom Kalendaru« donijeli smo opširan prikaz diplomatske strane dodekaneškog pitanja i prikaz događaja, koji svjedoče, da Italija na tim otocima prakticira terorističke metode kao i u Julijskoj Krajini.

Uništiti je sva politička i kulturna prava podjarmljenih Grka, a i najosnovnija ljudska prava reducirala je na minimum. Uništiti je grčko školstvo i preko 100 hiljada Grka na onim istim otocima koji se smatraju kolijevkom drevne grčke kulture i civilizacije, nema svojih osnovnih ni srednjih škola... Zabrane su im sve organizacije, a nameću im se asimilacione, fašističke organizacije. Grci na Dodekanezu su upropašteni ekonomski. Onaj, ko ne zna talijanski ne može dobiti koncesije ni za obrtni ni za trgovinu. Forsira se iseljivanje Grka s otoka i već ih je oko 40 hiljada pobjeglo iz tog pakla. Fašistička Italija pak favorizira naseljivanje na razne načine. Osnovana su čak naročita talijanska sela. Fašizam je uništio domaću industriju i obrt naročito ribarstvo i vladanje morskim spužvama, groznim porezima i taksama. Kapetani ribarskih i spužvarskih ladja moraju čak polagati ispit iz talijanskog jezika! Dodekanežani ne smiju da vrše kratku obalnu plovidbu među otocima jer je to rezervirano za talijanska društva. Zakon o posumljivanju, koji je Italija uvela, uništava bijedne posjede Grka, jer ne smiju da sijekle grmlje, koje raste po njihovim poljima za obradivost. Uništiti je i sadu masline, a koncesiju za prodaju sadnica ima u rukama Talijan. Zabrano je proizvodnje vina svakome ko nema diplomu za to od jedne talijanske univerze. Na otocima ima takvu diplomu samo jedan Talijan. Zabranom slobodne ispaše upropašeno je stovarstvo, pa umanjaju idu često na bubanj, a koristi se — »Banco agrario«.

To su samo neki momenti iz krvave kronike života Grka na otocima pod Italijom. I kao što nije moguće u nekoliko rečenica izreći sve ono što se događa nama u Julijskoj Krajini, tako nije moguće prikazati u kratkom članku njih tragediju Grka na Dodekanezu. A sve je to od strane Italije vršeno svjesno, s jednim ciljem: uništiti grčki karakter otoka. Italija se služi svim sredstvima, pa i najbrutalnijim i najgadnijim, da bi to postigla. Iskorištava sve ono što joj može poslužiti, od sile oružja, do one sile, koju predstavlja religija i crkva...

Razumije se i na Dodekanezu je Italija pokušala da kroz religiju i crkvu ostvari svoje imperijalističke ciljeve. Nije joj to došlo lako kao kod nas u Julijskoj Krajini, gdje je fašizam naišao na spremnu saradnju istaknutih predstavnika katoličke crkve i na potporu samog Vatikana. Dodekanez je naime pravoslavni. No Dodekanez se nije mogla jednostavno proširiti saradnja fašizma i Vatikana, koja se dinno izvodi u asimilovanju Slavena u Julijskoj Krajini i Njemačaca u Južnom Tirolu. Tu je morao fašizam da podje drugim putem i da tek stvori — učinivši jednu historijsku uslugu Vatikanu — uslove za saradnju i zajedničko prodiranje u budućnosti... Pošto se grčka pravoslavna crkva nije htjela pokoriti željama Rima, fašizam je pokušao da je razbije, da stvori svoju pravoslavnu crkvu, koja bi kasnije, možda, prešla katolicizmu...

Ali tu, na tom pokušaju, došlo je do onih strašnih događaja, o kojima piše čitava svjetska štampa. Kad je fašizam pokušao, da u svoje imperijalističke svrhe iskorištava i pravoslavnu crkvu, narod se je revoltirao i došlo je do ustanka, do krvi, do svih onih strahota, koje uzbuđuju čitavu Grčku i svijet. Prema najpouzdanijim informacijama dobro obaviještenih krugova u Atini i prema vijestima, koje u Atinu stižu, završava se Dodekanez do ustanka je došlo upravo uslijed stava koji su talijanske vlasti zauzele protiv grčkog svećenstva na Dodekanezu. Od prije izvjesnog vremena, name, vodi se na Dodekanezu velika propaganda kojoj je cilj da prisili stanovništvo Dodekaneza da se grčka crkva na Dodekanezu otcijepi od Carigradske patrijaršije, kojoj pripada čitava grčka pravoslavna crkva, pošto Talijani namjeravaju da stvore jednu novu autokefalnu pravoslavnu grčku crkvu sa sjedištem na ostrvu Rodosu, te na taj način prekinu i posljednju vezu koja postoji između grčkih ostrva i Grčke. Stanovnici Dodekaneza su odbili da prihvate za svoje duhovne poglavice vladike ostrva Rodosa, Kalimnosa i Lerosa, koji su se, u svoju ruku, prodali fašizmu.

Na Dodekanezu traju i dalje krvave borbe

Talijanska mornarica blokirala je dodekaneško otočje

Atena, 24. januara. Prema depešama sa dodekaneških otoka raznim atenskim listovima postaje jasno, da se je tamošnja pobuna među grčkim stanovništvom otoka protiv talijanskih vlasti pretvorila iz obične pobune u otvoreni ustanak. Talijanske su vlasti proglasile preki sud nad cijelom grupom dodekaneškog otočja.

Stanovništvo otoka Kalimna i Lera nalazi se u otvorenom ustanku protiv talijanskih vlasti. Pobunjeno stanovništvo tih otoka potpuno je odrezano od vanjskog svijeta. Sa strane mora čuvaju ih talijanski ratni brodovi, a saznaje se, da se već nalaze na putu odredi talijanske pješadije i avioni sa otoka Roda.

Već dosada je velik broj ustaša zarobljen od talijanskih vojnika, a redovito se vode otvorene borbe između grupa građana, koji su napustili svoje domove te se bore iz zasjede sa talijanskom vojskom.

U atenskim političkim krugovima vlada velika zabrinutost za stanovništvo ovih otoka, jer je kao i u Cipru skoro 100 posto stanovništva Grka.

OBUPNA BORBA GRŠKEGA PREBIVALSTVA Z ITALIJANSKIM RAZNARODOVALCI SE NADALJUJE

Pariz, 25. januara, r. Upor grškega prebivalstva na dodekaneškom otočju zavzema obseg resnoga incidenta, ki more izazvati prav neurilicne diplom. zapletljaje.

Diplomatski zastopniki raznih držav v Atenah, ki so prešli službena poročila svojih konzulatov na dodekaneških otokih, potrjujejo, da je zavzel upor grškega prebivalstva obliko splošne vstaje proti italijanskim oblastvom. V zadnjih 24 urah se je uporniško gibanje razširilo tudi na razne manjše otoke. Prebivalstvo je povsod odredilo pokorščino Italijanom in seglo v samobrambi po orožju. Po vsem otočju se vrše krvave borbe.

Dodekaneško otočje je blokirano od italijanskih vojnih ladij, tako da je vsak dostop na otoke nemogoč. Italijanske čete, ki so jih izkrcali na otokih, nastopajo proti upornikom z vso odločnostjo. V skalnatih taboriščih jih obstranjujejo ne samo s topovi, marveč tudi z letal ter mečejo nanje bombe s strupenimi plini. Uporniki imajo po zadnjih vestih že veliko število žrtv. Ker jim primanjkuje vsega, zlasti pa municije in živil, se bodo morali seveda slej ko prej udati vojaški premoči. Vsekakor pa bo trajalo še nekaj dni, preden bo Italijanom uspelo popolnoma zadušiti državljansko vojno, ki jo je izzval upor proti sistematičnemu in nasilnemu raznarodovanju.

Atena, 30. januara. Već nekoliko dana nema s Dodekaneza nikakvih vijesti, jer su otoci strogo blokirani, ali vlada uvjerenje, da krvave borbe i dalje traju.

VELIKE ANTITALIJANSKE DEMONSTRACIJE

povodom događaja na Dodekanezu i jednog fašistofilskog predavanja u atenskoj »Casa d'Italia«

Atena, 24. januara. U grčkoj javnosti je sve veće nerazpoloženje prema službi Dodekanezu, što je doslo do izraza u Atini prilikom sinoćnjeg predavanja predsjednika atenske općine Kotziasa.

Kotzias je posjetio na poziv Mussolinija Rim i nekoliko talijan. gradova u cilju proučavanja nove urbanističke politike fašističkog režima u Italiji. Po svomu povratku iz Italije Kotzias je održao o svojim impresijama predavanje i to u dvorani atenske »Casa d'Italia«. Predavanje je bilo posjećeno, uglavnom od članova talijanske kolonije u Atini i od pristasa predsjednika općine Kotziasa.

Odmah na početku predavanja, kada je Kotzias počeo da iznosi svoje impresije o Italiji pristase Lige za odbranu Dodekaneza koji su ušli u dvoranu, zapitali su predsjednika općine, da li bi što mogao da kaže o vijestima sa Dodekaneza, a naročito sa otoka Kalimna, kao uopće o fašističkoj upravi na Dodekanezu. Još prije nego, što je ovaj omladinac mogao da završi svoje pitanje, bio je uapšen od tajnih agenata i zlostavljan još u samoj dvorani.

Kad je vikao: »Dolje fašistička Italija!« zajedno s njim počeli su da viču i ostali omladinci: »Dolje talijanski fašizam! Dolje organi fašističke propagande u Grčkoj! Živio herojski Dodekanez!«

U dvorani je nastala zabuna i panika. Predsjednik općine je morao da prekine svo-

je predavanje. Poslije pauze su omladinci, koji su se još nalazili u dvorani, nastavili liučiti, da je sramota, što Grci prisustvuju takovim predavanjima, gdje se Italija časti, kad stanovnici Dodekaneza pate i dok talijanske vlasti na Dodekanezu zlostavljaju grčko stanovništvo.

Na kraju predavanja su prisutni omladinci bacili suze bombe. Na ulici ispred zgrade, u kojoj je održano predavanje, bila je okupljena ogromna masa demonstranata i tu je — kako tvrde neki listovi — ispaljeno i nekoliko dinamičnih metaka. Veliki odredi policista i žandara su spriječili, da se demonstracije i dalje ne razvijaju. Demonstriralo se i protiv predsjednika općine Kotziasa, a manifestovalo za Dodekanez.

Predavanje je konačno moralo biti prekinuto, jer je prisutna publika većim dijelom iz straha napustila dvoranu. Sva grčka štampa bavi se u uvodnim člancima tim događajima. Karakteristično je, da i vladina štampa, a u prvom redu »Proia«, osuđuje predsjednika općine, što je odlučio da upravo toga dana, kada su atenski listovi prepuni vijesti sa Dodekaneza, održi predavanje, koje ima cilj da pohvali rad današnjeg talijanskog režima. Vladini listovi osuđuju postupak atenskog načelnika, kao i direktora »Casa d'Italia« grofa Rileconija, koji je to predavanje naročito udesio, da bi umanjio utisak vijesti sa Dodekaneza.

Kada se vladika na ostrvu Kalimnosu prošlih dana pojavio u crkvi da održi govor, bio je prisiljen, uslijed velikih demonstracija okupljenog stanovništva, da ne samo napusti crkvu već i ostrvo. Stanovnici nisu htjeli da priznaju ne samo vladiku nego ni njegovog zamjenika. Talijanske vlasti koje smatraju da su ovu pobunu stanovništva izazvali neki drugi grčki svećenici, vjerni grčkoj crkvi i carigradskoj patrijaršiji, pohapsile su sve svećenike koji im nisu po volji. Mnogi od tih svećenika deportirani su u Italiju.

Zbog toga je, eto, došlo do revolta grčkog naroda, zbog toga je Italija bila prisiljena da na Kalimnos i Leros, a i na druge otoke pošalje jaku vojnu odred, mornaricu, pa čak i avione. Zbog toga je poubijeno mnogo Grka, a mnogo ih je pohapšeno. I ko zna kako će čitava ta stvar seršiti. Dodekanez je sada blokirano talijanskom mornaricom i čak ni Atena nema informacija o onome što se ovih dana tamo događa. Ali to možemo ipak da zamislimo i da si predstavimo sve one strahote, kojima su izvergnuti naši supatnici.

Svakako, to je sve vrlo karakteristično i prelazi okvir običnog ustanka ugnjetavanih. To je epizoda, koja odlično ilustrira svu infamnost jednog političkog sistema, koji u svojem brutalnom imperijalizmu iskorištava i crkve za svoje ciljeve, bez mnogo skrupula. Mussolini razbija pravoslavnu crkvu na Dodekanezu, odvaja iz nje nekoliko viših svećenika, kupuje zapravo te svećenike i nameće ih narodu, koji je čuvao velike tradicije crkve uz najveće žrtve i pod osmanlijskom Turskom! Mussolini se ne

PONOVNE VELIKE STUDENTSKE DEMONSTRACIJE U ATENI PROTIV TALIJANSKOG TERORIZMA

Atena, 29. januara. Sinoć su studenti u Atini iznenada priredili demonstracije protiv Italije zbog događaja na Dodekanezu. Studenti su se skupili u malim grupama. Zastave, koje su bile sakrivene u automobilima u kojima su se nalazili studenti, odjednom su bile razvijene na Trgu Konstitucije, i za njima je pošla velika povorka studenata. Studenti su na trgu priredili bučne manifestacije, a u svojim govorima tražili, da se Dodekanez pripoji Grčkoj.

Poslije toga cijela povorka studenata, sa zastavama na čelu, uputila se k grobu grčkog Neznanog Vojnika. I tu su se studenti zakleli, da će svoje živote položiti za oslobođenje Dodekaneza.

Poslije povratka sa groba studenti su pokušali da napadnu talijansko poslanstvo i školu, ali su pojačani policijski odredi počeli da ih suzbijaju. U pokušaju da rastjeraju studente, policisti su došli u sukob sa njima i tek na Trgu Jedinstva policija je uspjela da rasturi sve studente demonstrante. Izvršeno je nekoliko hapšenja.

Grci u Patrasu htje da linčuju jednoga fašistu

Atena, 29. januara. Prema vijestima iz Patrasa, na jednoj kinematografskoj pretstavi došlo je do bučnih demonstracija na kojima zamalo jedan Talijan nije ožurnia pojavna se snaka mušomija. Jedan Talijan, nastanjen u Patrasu, počeo je da kliče fašističkom vodji, uslijed čega je došlo do nemira i do prekida pretstave. Gomila koja je bučno protestovala zamalo što nije linčovala ovog Talijana, koga je policija morala da zaštiti i da ga čuva dok nije izašao iz dvorane. Tek poslije toga je pretstava bila nastavljena.

Demonstracije u Patrasu i Solunu

Atena, 30. januara. — U vezi sa događajima na Dodekanezu došlo je u Patrasu do velikih prototalijanskih manifestacija. — Masa manifestanata je pošla pred talijansku školu i pred talijanski konzulat i burno demonstrirala. Na fašističkom domu su demonstranti kamenjem razbili prozore. — Nekoliko je lica ranjeno. U Solunu je molio tamošnji talijanski konzul guvernera, da zaštiti Talijane od demonstranata. Kako se tvrdi, Talijani onemogućavaju svaki saobraćaj sa Dodekanezom.

MITINZI PROTESTA U SVIM GRADOVI-MA GRČKE.

U svim gradovima Grčke zakazani su mitinzi. Između ostalih gradova ovakav je miting održan i u Solunu i na njemu je došlo je do bučnih demonstracija protiv Italije.

stovala samoodredjenje naroda i kad bi vratila Dodekanez Grčkoj, kojoj i pripada po svom položaju, po svom nacionalnom karakteru i od koje je bio nasilno otrgnut. Ta izjava je od kapitalnog značenja upravo zato, jer ju je dao predsjednik grčke vlade. Obnavlja se, eto, pitanje Dodekaneza, koje nije nikada bilo definitivno riješeno. Dodekanez ne pripada Italiji, jer nema nikakvog ugovora, kojim ga je Grčka priznala Italiji. (O tome su detalji na drugom mjestu u ovom broju našeg lista.) Pokrete se tako sada ponovno ono pitanje, koje je bilo ostavljeno po strani uslijed naročitih diplomatskih obzira i međunarodne situacije Grčke. Danas međutim Grčka ima drugačiju situaciju i pitanje Dodekaneza može da postavlja. Ojačana Balkanskim paktom, naročito pošto je središla svoje odnose s Turskom, Grčka je danas prilično jaka, svakako jača u međunarodnoj politici, nego pod italofilskim Venizelosom.

Sve to što se događa Dodekanez i u vezi s Dodekanezom mora i nas naročito da interesira. Zašto — to ne treba specijalno isticati. Nema sumnje, da događaji na Dodekanezu izazivlju međunarodnu pažnju na čitav odnos Italije prema manjinama, a logično i na postupak u Julijskoj Krajini.

To je jedno, a drugo je ono sve veća moralna i politička izolacija Italije, koju ona doživljava u posljednje vrijeme ovakvim ispadima. I zbog toga su incidenti na Dodekanezu od velikog značenja i za nas Jugoslovane. (im)

DIPLOMATSKA STRANA DODEKANEŠKOGA PITANJA

DODEKANEZ JE STVARNO GRČKI

NE SAMO HISTORIJSKI, GEOGRAFSKI, ETNOGRAFSKI, NEGO I JURIDIČKI — TALIJANSKA VLAST NAD DODEKANEZOM NIJE STVARNO DRUGO NEGO UZURPACIJA, KOJA JE MOGLA DA TRAJE SAMO USLIJED NAROČITIH OBZIRA I NAKLONOSTI GRČKE, ILI JEDNOG DIJELA GRČKA, PRAMA ITALIJI — NEMA NAIME UGOVORA, KOJIM JE DEFINITIVNO DODEKANEZ PREDAN ITALIJI — TREBA SE MALO OSVRNUTI NA HISTORIJU

Dodekanez, koji je na dnevnom redu i pod kojim se razumijevaju otoci pod talijanskom okupacijom, sastoji se od 12 otoka uz obalu Male Azije, na jugu od Krete, a na sjeveru od Sama. Ti su otoci tipični grčki. Ranije je na tim otocima živjelo oko 150 hiljada Grka, a sad ih ima oko 100 hiljada, jer je pred nasiljem emigracija velika. Sve autohtono pučanstvo je grčko. Ponosno na svoju historiju i na stare tragove grčke kulture na Dodekanezu. Prvi pisani spomenici Grčke nadjeni su na tim otocima. Još prije Atene i Troje tu je bio centar grčke književnosti. Tu se stvarala duša grčkog naroda. Ali i ako je to velika historijska istina, ipak Dodekanez doživljava već od najstarijih vremena teške posljedice imperijalističkih prohtjeva. Ti su bili otoci na raskršću imperijalizma. Tu su vladali Rimljani i Mlečani. Bilo je perioda, kad su otoci Dodekaneza bili samostalni, kad su pripadali grčkoj državi i kad su pripadali Turskoj. S borbama za oslobođenje od Turaka započela je ona period dodekaneške historije, koji završava talijanskom okupacijom. Od 1830 do 1912 bio je Dodekanez pod Turskom na osnovu Londonskog protokola između Grčke i Turske.

Godine 1912 Italija je bila u ratu s Turskom zbog Cirenaike i Tripolitnije. U vezi s tim ratom Italija je iskrcala vojsku na otoku Rodu i zatim okupirala citav Dodekanez. Talijanski general d'Ameglio, koji je okupirao otoke sa 12 hiljada vojnika i 32 ratna broda izjavio je u Rodu u skupštini Demegeronata: »Tursko gospodstvo je zauvijek prestalo. U budućnosti će ovi otoci uživati autonomnu vladavinu.« A pred rođskim svećenstvom general d'Ameglio je izjavio, u prisustvu demegeronata: »Mogu da vas uvjerim, da će iza svršetka talijansko-turskoga rata otoci, provizorno okupirani od Italije, dobiti novu formu autonomne vlade, analognu onoj na Samu. To vam obećajem kao general i kršćanin i možete se osloniti na moje obećanje kao što se oslanjate na samo evanđelje.« Ali dogodilo se drugačije. Tu

Svršetkom rata između Turske i Italije potpisan je 15 oktobra 1912 u Lausanneu ugovor, kojim se pismeno predaje Dodekanez natrag Turskoj. Ali Italija ne odlazi sa Dodekaneza, nego ga i dalje smatra — svojim. To se vidi naročito u tajnim talijanskim diplomatskim dokumentima. A kad je počeo rat i kad se sklapao Londonski ugovor, Italija se je borila, da joj u tom ugovoru bude obećan i Dodekanez. U Londonskom ugovoru stvarno stoji i ovo: »Italija će dobiti puni suverenitet nad otocima Dodekaneza, koji su sada u njezinoj okupaciji.«

Ali to što obećava Italiji Londonski ugovor njoj formalno nije nikada bilo priznato. Na pariskoj konferenciji mira je bilo o tome govora i Venizelos je u decembru 1918 podnio konferenciji memorandum, kojim traži Dodekanez za Grčku. Vodi se borba i dogodilo se čak to, da je Italija priznala da Dodekanez pripada Grčkoj, te je između Italije i Grčke u Parizu 29 jula 1919 potpisan ugovor, u kojem peti član kaže: »Italija prepušta Grčkoj suverenitet nad otocima, koje ona posjeduje u Egejskom moru.« — Italija se, dakle, odrekla Dodekaneza, ali ne za dugo: ona je 22 jula 1920 stornirala ugovor potpisan u Parizu!

Bilo je povodom toga došlo do velikog uzbuđenja u Grčkoj i velike sile su djelovale na Italiju, da se ipak sporazumi s Grčkom. Tako je 19 augusta 1920 došlo do ugovora potpisanog u Sevresu, kojim se Italija ponovno odrekla Dodekaneza u korist Grčke. Ugovor je potpisan uz svjedočanstvo prestavnika velikih sila, a Turska se tim povodom, radi potpune jasnoće situacije, odrekla Dodekaneza posebnim paktom. Talijanska vlada bila je čak pismeno javila Venizelosu, da će Italija u roku od dva mjeseca izvršiti svoje obaveze. Italija je to namjeravala učiniti, jer je već bila počela povlačiti vojsku, a i putnice su talijanske vlasti na otocima izdavale s napomenom: »Vrijedi do datuma predaje otoka Grčkoj.« — Ali 8 septembra 1922 je odbila i taj pakt potpisan u Sevresu i ostala je na Dodekanezu.

Grčka je u januaru 1923 predala zbog toga u Lausanneu notu velikim silama, kojom se upozorava, da između Italije i Grčke neratifikovani ugovor o predaji otoka, Italija nije reagirala. U julu 1924 potpisan je Lausannski mirovni ugovor, ali Dodekanez nije bio spomenut i ostao je u dotadanjem položaju — ni talijanski ni grčki.

Grčka se je tada utekla drugim metodama, koje su joj — međutim — samo škodile. Ona je za volju »prijateljstva« s Italijom i zbog svoje ondašnje loše međunarodne pozicije, pokušavala da dovede Italiju na to, da joj dobro-

voljno »pokloni« Dodekanez, ali Italija, koju nisu ugovori mogli na to da dovedu, još je manje sada reagirala na te grčke blage želje. Kad se je potpisivao trgovački ugovor između Grčke i Italije novembra 1926 Mussolini je doduše u izjavi grčkim delegatima rekao, da će Italija svoje prijateljstvo prama Grčkoj »dokazati faktima« i to se je u Grčkoj tumačilo kao namjera Mussolinija da vrati Grčkoj Dodekanez. U tome smislu se je tim povodom izražavala grčka štampa. Ali ništa od toga. Grčke su se nade obnovile u septembru 1928, kad je u Rimu potpisan pakt o nenapadanju

i arbitraži između Italije i Grčke. Venizelos je tim povodom dao jednu izjavu, koja se je tumačila tako, kao da bi Mussolini bio nešto obećao. Opet se ništa nije dogodilo...

Prema ovim momentima iz diplomatske borbe između Grčke i Italije za Dodekanez, izvučenim iz grčkih dokumenata, publikacija i napisa o tom pitanju, prilično je jasna istina o talijanskom pravu na Dodekanez i o juridičkoj strani talijanske okupacije tih otoka. A ta je strana dodekaneškog pitanja u ovom momentu naročito aktuelna.

Odgovor predsednika grške vlade Caldarisa na protest: „VRNITE NAM, KAR JE NAŠE“!

Dodekaneško vprašanje pred Društvom Naroda

Atena, 25. januara. Grčki konzul na otoku Rodu je poslao grčkoj vladi uradno poročilo, ki v celoti potrjuje poročila grških listov o dogodkih na Dodekanezu. Poročilo pravi, da se vrši na vsem otociju krvava borba med prebivalstvom in italijanskimi četami. Upor bo vsakakor zadušen, toda stalo ho mnogo krvi in mnogo nedolžnih žrtev.

Po sprejemu tega poročila je ministarski predsednik Caldaris kot zastopnik zunanjege ministra sprejel italijanskega poslanika v Atenah ter imel z njim dve uri trajajoč razgovor. Kakor poročajo vladni listi, je ministarski predsednik na protest italijanskega poslanika proti pisanju grškega tiska in zaradi protitalijanskih demonstracij odgovoril, da je ogorčenje grškega naroda tolikšno, da ga ni mogoče zatreti z nobenimi ukrepi. Grške obalsti so storile vse, da preprečijo izgrede. Ministarski predsednik Caldaris je opozoril italijanskega poslanika tudi na nepobitno dejstvo, da se je zaradi zatiranja grške narodne manjšine, ki tvori prav za prav večino prebivalstva dodekaneškega otočja, prijateljstvo Grčije do Italije zelo ohladilo. Zato bi bilo priporočljivo, ako prizna dejstva, ki se ne dajo zanikati. Se-

dani režim je moral neizbežno izzvati krvave dogodke.

Ministarski predsednik Caldaris je sprejel tudi novinarje in jim sporočil, da je postopanje Italije izzvalo težko bol v duši vsega grškega naroda, ki stoji neomajno za svojimi rojaki na Dodekanezu. Italija mora upoštevati, da taka njena politika napram grškemu prebivalstvu Dodekaneza nikakor ne more roditi dobrih sadov, niti ne more služiti italijanskim interesom. Caldaris je dalje podčrtal, da ni Grčija ona, ki ruši grško-italijansko prijateljstvo. Politika Italije odtuji oboja naroda. Caldaris je končno povedal, da je o priliki razgovora z italijanskim poslanikom izrazil željo, naj bi Italija temeljito revidirala svoje stališče. Vsi spori in vse neprijetnosti bi prenehale, če bi Italija spoštovala načelo samoodločbe narodov ter vrnila dodekaneško otočje Grčiji, kateri pripada tako po svoji legi, kakor po narodnosti vsega tamošnjega prebivalstva, ki je bilo nasilno odtrgano od svoje narodne države.

Grški listi posvećajo dogodkom na Dodekanezu dolga poročila in vztrajajo pri zahtevu, da se dodekaneško vprašanje spravi na narodno-pravno, a ne na interese mira na bližnjem vzhodu.

Dodekanežani su uputili protest Društvu Naroda

Atena, 29. januara. Udruženje Dodekanežana u Atenu uputilo je u ime svih stanovnika poreklom sa Dodekaneza, a koji žive u Grčkoj, sekretarijatu Društva naroda protest protiv Italije. U protestu se kaže, da Italija treba prema ugovorima, koje je potpisala, da vrati ove otoke Grčkoj. Ona ne samo što nije poštovala ugovore, nego je, šta više, činila sve moguće da oduzme slobodu crkvi na Dodekaneškim otocima, i da tamošnjem stanovništvu nametne svoj jezik.

Protest se završava traženjem, da Društvo naroda organizuje plebiscit pod svojim nadzorom, kako bi pružio stanovnicima Dodekaneza mogućnost da se slobodno izraze o svojoj sudbini.

GRČKA ŠTAMPA OŠTRO NAPADA ITALIJU.

Karakteristično je, da sva grčka štampa, nesamo opozicijska, nego i vladina, u svo-

jim komentarima osuđuje postupak talijanskih vlasti i ističe, da cjelokupni grčki narod s uzbuđenjem prati putnje dodekaneškog stanovništva.

»Proia« kaže, da se cijela Grčka nalazi u ovom času na strani Dodekaneza, koji dostojno brani svoj grčki karakter.

»Kantimerini« izražava svoje čudjenje povodom postupka talijanskih vlasti i kaže, da one ne mogu da unište helenski značaj Dodekaneza.

»Estia« takodje izražava svoje čudjenje i ističe da takova politika talijanskih vlasti može samo da posluži kao povod novih nesporazuma između Italije i Grčke.

ITALIJA DEMANTUJE VIJESTI O BUNU.

Rim, 24. januara. Talijansko ministarstvo inostranih poslova demantuje atenske depeše o velikim dimenzijama nemira na dodekaneškim otocima.

SUKOB GRČKE I VATIKANA

zbog katoličke crkve u Grčkoj

Ovih dana, dok traje borba zbog Mussolinijevih namjera s pravoslavnom crkvom na Dodekanezu, došlo je do jednog interesantnog spora Grčke i Vatikana. Grčka javnost nije nikada bila naklonjena rimokatoličkoj crkvi. Sada je grčki ministar prosvjete donio odluku, koja je novi dokaz tog nerazpoloženja. Prema toj naredbi grčke civilne i crkvene oblasti ne će smjeti više općiti izravno s atenskim nadbiskupom mgr. Filipucciem. U naredbi se obrazlaže, da Grčka na temelju potpisanog protokola od 1830 dužna je priznati samo one rimokatoličke biskupe, koje je zatekla, kad se oslobodila turske vlasti. Pošto u to vrijeme nije postojala atenska nadbiskupija, to grčka vlada stoji na stanovištu, da ju Vatikan nije imao pravo osnovati, kao što nema pravo osnovati bilo koje novo katoličko sjedište, ako nema prije za to dozvolu grčke vlade.

Ista naredba određuje, da grčke oblasti moraju ubuduće ograničiti svoje službene veze na katoličkog župnika u Ateni. Ističe se, da po mišljenju grčke vlade mgr. Filipucci nije uopće atenski nadbiskup, jer ne postoji atenska nadbiskupija, već da je samo »latinski« nadbiskup, koji slučajno boravi u Ateni.

Protiv ove naredbe je atenski nadbiskup odmah uložio protest kod predsjednika vlade Caldarisa, koga je upozorio, da protokol od 1830 godine nije više na snazi, te je

ugovorom u Sevresu Grčkoj stavljeno u dužnost, da štiti rimokatoličku crkvu u Grčkoj. Dalje ga je podsjetio, da postoji već 60 godina atenska nadbiskupija, koja je za to vrijeme bila uvijek priznavana od grčkih vlada.

U međuvremenu je ministar prosvjete Makropoulos objavio saopćenje, da je spomenuta naredba isključivo upravne prirode sa ciljem, da ustanovi položaj »latinske« nadbiskupije u Ateni na temelju postojećih zakona i ugovora. Tako, dakle, pitanje službenog položaja rimokatoličkog nadbiskupa u Ateni ostaje neriješeno.

Atensku nadbiskupiju je obnovio 1875 papa Pio IX. Ona je bila osnovana 1204, kad su Križari prilikom četvrte vojne osvojili Carigrad. 1483, nakon turske okupacije, prestala je postojati, dok je nije uspostavio papa Pio IX.

Elektrifikacija meje

Il. Bistrica, januara 1935 (Agis). Iz raznih krajev prihajao poročila, da so pripeljali na mejo velike množine žične meje in ponekod začeli že z napravu širokih žičnih ovir. Zadnje čase pa se je razširila vest, da bodo ob meji napeljali električni vod ter na ta način olajšali delo obmejnim stražam.

JEDNA NOVA KNJIGA KOJA DOKUMENTIRA IMPERIJALISTIČKE ASPIRACIJE ITALIJE

Trst, januara 1935. — U Italiji je izišla jedna nova vrlo interesantna i dokumentarna knjiga. Napisao ju je Paolo Drigo, a nosi naslov »Claustra Provinciae«. Predgovor joj je napisao profesor prava rimske univerze Giorgio del Vecchio. (Naručuje se kod autora Roma, Via Toscana 5. Stoji 20 lira). To bi imalo biti znanstveno djelo. Kao znanstveno djelo ono je i reklamirano. Drigo je, navodno, na najsolidniji način u toj knjizi obradio problem talijanskih granica sa geografskog, lingvističkog, ekonomskog i vojničkog gledišta.

Ta knjiga interesuje u prvom redu Jugoslavena, ne samo zato, jer Drigo govori o sadašnjoj granici između Italije i Jugoslavije, nego i zato, jer se iz tog znanstvenog djela opaža, da Italija nije s tim granicama zadovoljna niti zadovoljena.

Prema Drigu istočna granica Italije imala bi da ide od Beljaka u Koruškoj preko Karavanka i sistema Julijskih Alpa na dinarske, pa na arbarske planine do Ohridskog jezera. Stupovi te granice bile bi na jednoj strani nezavisna Austrija, a na drugoj navodno nezavisna Arbanija.

Drigo misli, da bi jedino s takvom granicom Italija mogla smatrati Jadran slobodnim putem za penetraciju prama Istoku. Zato ona politika, koja traži na sjeveru nezavisnu Austriju, a na jugu nezavisnu Arbaniju odgovara sasvim talijanskim interesima. Na tim stupovima mora se oslanjati idealna granica Italije, da bi Italija mogla prodirati prama Istoku i Sjeveru. Ako se to ne dogodi nikad venecijansko jezero Jadran neće moći biti rivendiciran kao talijansko isključivo pravo.

Drigo tumači u svojoj knjizi kako će biti povučene te buduće talijanske granice. One će biti prave barikade, koje će sprečavati svaku mogućnost invazije, a za Italiju će otvarati vrata za intelektualne, političke i ekonomske uplive. Granica mora biti u isto vrijeme oružje za napad i sredstvo obrane.

Prema ovoj teoriji Driga Italija bi imala Jugoslaviji da uzme još jedan veliki dio teritorija i to ovaj »naučnjak« fašistički na ovako otvoren način iznosi u knjizi, koju talijanska cenzura nije zaplijenila niti iz diplomatskih obzira izbacila, dio Hrvatske, Slovenije, pa čak i na dio južne Srbije!

Antonio Baldacci, profesor univerze, stručnjak za balkanska pitanja, pisac knjiga o Arbaniji i rimskim uplivima prama Istoku, osvrnuo se na to djelo Driga u rimskom »Giornale d'Italia«, pa kaže, da je to djelo ozbiljno, jer obradjuje »problema najhitnije naravi i važnosti za Italiju«. Ta je knjiga po njegovom mišljenju »najperfektnije što se može poželjeti« u literaturi te vrsti. Do sada se naročito u vojničkom pogledu u Italiji nije imalo ideju o granicama preciznim, kako ih iznosi Drigo. Ta je knjiga po njegovom mišljenju aktuelna i s obzirom na »sadašnji momenat talijanskog života«.

Radl se dakle o jednom djelu, koje može da posluži za upoznavanje talijanskog imperijalizma s te naročito opasne strane, koja interesuje osobito Jugoslavena i Jugoslaviju.

Lačni otroci pretepli italijansko učiteljico

Značilen događek v obmejni šoli.

Hotedršica, januara 1935. — (Agis) V Gornjem Novem svetu, ki leži prav blizu meje pri Hotedršici, je ljudska šola za ves okraj. Tako morajo otroci iz najbolj oddaljenih krajev po celo uro hoditi predno pridejo v šoto. Pouk se začne že od osmih zjutraj in tako je šola za otroke, posebno sedaj pozimi prava muka. V šoli morajo ostati ves dan, to je od osmih zjutraj do petih popoldne. Učiteljica je hotela uvesti celodnevni pouk. Pri tem pa je zadela na odpor pri otrocih, ki so morali ves dan ostati v šoli brez jedi. Pomniti moramo, da jim v šoli niso dajali ničesar kot sicer v nekaterih drugih krajih, kjer dele celo kosilo.

Ko so tako lačni otroci hoteli popoldne oditi domov h kosilu, se je učiteljica postavila pred vrata in jim branila, da bi šli iz šole. Med otroci in učiteljico je nastal prepri in kričanje in slednjic je prišlo do pravega pretepa. Otroci so si izvojevali izhod iz šole in učiteljica je pri tem dobila marsikako gorko.

Vsa zadeva je šla naprej. Učiteljica je naznanila ves potek dogodka pri karabinjerjih in ti so poklicali starše v kasarno na odgovor. Starši so povedali vsi kako je z njihovimi otroki v šoli, ki bi morali radi celodnevnega pouka stradati. Povod vsemu je dala le brezmislena novotarija učiteljice, ki ni pomislila na lačne in daleč stanujoče učence. Stvar se je končno poravnala in pouk se sedaj vrši redno samo vsak dopoldan, popoldne pa so otroci prosti.

IGRA Z LJUDSTVI

Italija in Abesinija

Ljubljana, 26. januara 1935. (Agis.)
Le počasi se odkrivajo in padajo z ob-
raza fašizma in italijanskega imperijalizma
krinka za krinko. Kolikor teh ne more pro-
dreti človek in kolikor si ne more razložiti
pravega značaja fašizma mu mora to po-
magati enkrat manj, drugič bolj prepriče-
valno fašizem sam. Žalostno je le to dejstvo,
da morajo biti ti dokazi zvezani s človeško
krvjo in zatrti svoboda ljudstev. Še bolj ža-
lostno pa je, da ljudje kljub vsemu premalo
in prepočasno razumevajo dogodke in ves raz-
voj.

Zadnji vpad italijanskih čet v Abesinijo
in upor grškega ljudstva na Dodekanezu
proti fašističnemu nasilju, razgaljata danes
ponovno pred svetom jedro in bistvo faši-
stične politike Italije in politike drugih
držav.

Okoli prvega vprašanja, to je vprašanja
Abesinije, so se danes v glavnem že zaklju-
čile vse formalnosti, ki so s tem v zvezi v
mednarodni politiki in v politiki Društva
narodov. Če bo še kaj pred Društvom na-
roda, bo to le še osamljen glas žrtve, ki ga
bodo pa kmalu udušili. Bo še to glas pod-
jermljenega abesinskega ljudstva, ki bo sem-
patja iz časopisnih vesti nemo govorilo o
svoji usodi pod nasiljem fašizma. Pisali in
poročali ne bodo sami, ampak oni, katerim
gre za to, da sitijo ljudi s senzacijami. Ne
bi bilo odveč, če se v času, ko se vrše v
Italiji v soglasju z drugimi, priprave za za-
sedbo in podjarmljenje novih zemelj, malo
vstavimo pri tem vprašanju. Iz vsega je na-
mrež razvidno, da se bodo usodi našega
kmalu pridružila tudi abesinska ljudstva in
delila bodo z našim skupno usodo pod-
jarmljenih.

Ko govorimo ali čitamo o afriških ali
drugih ljudstvih, se ne moremo otresti pri-
vzgojene in priučene predstave da gre tu
za neka manj vredni bitja, ki imajo sicer
človeško zunanost. Ko slišimo o Kitajcih,
Indijancih in afriških nomadih, nam postaja
v resnici opravičljiv »trud velikih civilizira-
nih narodov«, ki hočejo ta ljudstva spraviti
na pravo pot civilizacije in kulture. Gre le
še za to, kdo naj bi bil oni, ki bo tem di-
vjakom prvi prinesel luč spoznanja in jih
učil pravih »manir«. Teh misli se ni mo-
goče otresti, če čitamo poročila časopisja o
dogodkih, ki jih lahko navežemo okoli rim-
skega sporazuma, kjer so se vršila in za-
ključila pogajanja za ozemlja in narode v
Afriki.

Moč tiska je dares tako velikanska, da
z lahkoto zabriše vso resnico. Skoro ves
tisk je zato mirno beležil dogodke, kot so se
vršili, pisal o sejah, razgovorih, banketih
in o klanju v isto mirnostjo in končno tudi
o sporazumu, ki si je podpisal Popolnoma v
drugi luči pa je osvetljen položaj, če pomis-
limo, da sta v Rimu, daleč proč od priza-
tetih ljudstev dva človeka popolnoma tuja
tamkajšnjim narodom, premikala meje po
svoji volji, za sto kilometrov sem ali bolj
tja in si delila oblast nad tujimi zemljami.
Popolnoma mirno smo šli preko teh dogod-
kov in le malo komu se je zardelo na me-
stu vprašanje: Kdo pa je narode Libije, Tu-
nisa in druge vprašal za to, ali oni žele te
gospodarje ali ne? Od kdaj se sme baran-
tati in ravnati z ljudstvi kot z navadnim
blagom?

Zgleda, da se nam je že vcepila v kri za-
vest in prepričanje, da sploh drugače biti
ne more in ne sme. Spomnimo se še na čas
no svetovni vojni, ko so v mirovnih pogaja-
njih postopali ravno tako, kljub dobro mi-
sljenemu geslu Wilsona o samoodločbi naro-
dov, ki so ga pa zgrabili in izrabili končno
v škodo tistih katerim je bilo namenjeno.
Danes bi bilo v Evropi tako ravnanje in
delo nevarno. Zato so to igro prenesli sedaj
v Afriko. Z afriškimi, še na nizki razvojni
stopnji stoječimi ljudstvi je to lažje, a zlo-
čin je za naš čas in civilizirano Evropo go-
tovo večji.

Z dneva v dan se nam množe dokazi o
tem kaj pomeni svoboda kulture, jezika in
svoboda odločitve v pripadnosti k drugi ali
svoji nacionalni skupnosti. Kogar o tem ne
prepriča posarski plebiscit, ga mora slučaj
Dodekaneza. Herojski odpor grškega ljud-
stva, ki je tehnično in vojaško v primeri s
fašističnim nasiljem skoro brez moči, pove
dovolj kaj pomeni za posameznike in skupi-
ne nacionalna in socialna svoboda. Vrsti
onih narodov, s katerimi se lahko baranta in
kupčuje je bilo končno pridruženo še naše
ljudstvo in odpor tega, od vseh zapuščenega,
je za ves svet najbolj krvaveč svet in tudi
gotovo najbolj prepričevalen, preko katerega
ne moremo. Že zato ne, ker sami vse to ob-
čutimo in doživljamo z dneva v dan.

Zveza in skupnost med usodo našega in
drugih za svobodo borečih se ljudstev, je s
tem podana. Zato ne smemo biti, pa četudi
gre pri tem za afriške nomade, preozki in ne
smemo jim odrekati pri tem ono po čemer
sami hrepenimo. Z njimi nas veže skupna
usoda, a skupna je tudi naša in njih borba
za rešitev in osvoboditev iz tega stanja. V
tem je naš povdarek teh vstic, ki naj zato
osvetle dogodke, ki jih lahko stavimo v zve-
zo z rimskim paktom in v zvezo z dogodki
med Abesinijo in Italijo. Abesinska ozem-
lja in ljudstva so postala predmet, s kateri-
mi so si pričeli imperialisti plačevati in
poravnavati medsebojne račune, tako kot so
jih pred leti z nami. Pri tem lahko popol-
noma izločimo ono o misiji, ki jo imajo ci-
vilizirani narodi do »neciviliziranih«. To v
bistvu ne igra nikake vloge. Neglede na kake
razlike v civilizaciji namreč smo bili Slo-
vence in Hrvati v fašistični Italiji vrženi v
položaj kolonialnih afriških narodov in
ljudstev.

(Njemačka karikatura)

V nadaljnjem se hočemo na kratko dotak-
niti stvari, ki so neposredno v zvezi z im-
perialističnimi težnjami in željami fašistične
Italije. Tej so se kot zgleđa danes odprle
prve zatvorske, katere so ji dosedaj druge
velesile zastavljale. Po tem, ko so si mirno
razdelili zemlje in spremenili meje so se še
dogovorili v zadevi Abesinije. Toda taki do-
govori se ne napišejo, podpisajo in obja-
vijo. Dogodki danes pa kažejo, da je Musso-
lini in v takem nepodpisnem nemem dogo-
voru uspelo doseči »mirno gledanje Fran-
cije in Anglije v vprašanju Abesinije«, ki
naj bi jo Italija na en ali drugi, miren ali
nasilen način zavzela. S tem bi se ona uvr-
stila med kolonialne velesile. Ta čisto svoj-
stven način zatrtja ljudske samoodločbe nam
je že znan in se z dneva v dan odigrava v
Aziji, ko Japonci zavzemajo kitajska ozem-
lja. Italiji je sedaj uspelo izkoristiti ugoden
položaj, ki je nastal v zvezi s koncesijami,
katere je ona nudila v Evropi Franciji in
posredno tudi drugim, katerim so te konce-
sije bile krvavo potrebne. Zato ji ti pustijo
odprte roke v Afriki, kjer itak ne morejo
mnogo izgubiti, dočim bi Italija na drugi
strani v Evropi trenutno lahko mnogo ško-
dila. Vrgli so ji abesinsko kost, s katero se
bo vsaj en čas zamotila.

Potek dogodkov nam zrcali vlogo ene in
druge strani: Abesinija je s tremi zapored-
nimi pritožbami na Društvo narodov opo-
zila nase. Dokazala je neizpodbitno krivdo
Italije za krvoprolitje pri Ual-ualu. Toda
DN o stvari ni razpravljalo, tem več je že
preje našlo, kot pravijo poročila: »v teku
konferenc med Lavalom, Edenom, baronom
Aloisijem in abesinskim zastopnikom kom-
promisno formulo, po kateri bosta Italija in
Abesinija rešili spor z neposrednimi poga-
janji. Poročilo še pove, zakaj se je to do-
seglo. Zato »da se prepreči v DN o tem spo-
ru javna debata, ki bi lahko izvala vpraša-
nja in ta bi gotovo motila mednarodno at-
mosfera, ki je z rimskim sporazumom tako
srečno razjasnjena. Da ne govorimo o na-
gibih, ki so vodili Francijo do sporazuma z
Italijo, bi za Anglijo gotovo ne bilo prijetno
pred DN, če bi se razpravljalo o vpraša-
nju, ki tako jasno ugotavlja krivdo Italije.
Tako stoji Abesinija pred dejstvom, da se
je njena pritožba napolnila k neposrednim
razgovorom z Italijo, oziroma odložila na
kasneje...

Ko se je odločilo, da se bosta Italija in
Abesinija pogajali in uredili spor neposre-
dno, je Italija stavila še klavzulo: »pod po-
gojem, da abesinska vlada prizna, da so in-
cident izzvale abesinske čete in da z ozirom
na to da italijanski vladi zahtevano zadoš-
čenje in odškodnino«. Italija je sedaj za-
igrala vlogo nedolžnega in neprisadnega in
gre le še zato, kako bo Abesinija plačala
svoj račun. Tudi to vprašanje je že rešeno!

Kot »visoki komisar za kolonije« je bil
poslan v Afriko z nalogo da uredi odnose
med Italijo in Abesinijo Emilio de Bono,
bivši minister za kolonije in fašistično ča-
sopisje pripravljeno na nove dogodke, že
piše o nalogah, ki jih ima ta novi komisar.
Vzporedno s tem vrši Italija neprikrito pri-
prave in dovaža orožje na abesinsko mejo.
»V bistvu je to politika razjasnitve«, pišejo
laški časopisi, a antifašistična »Giustizia e
Libertà« spopolnjuje in odgovarja: »Edini
način, da se združita italijanski fašistični
koloniji: Somalija in Eritreja, ki ležita na nasprotni strani
Abesinije je ta, da se zasede abe-
sinsko ozemlje, ki ju deli. — Emilio de Bono je imenovan za visokega komi-
sarja za dobo dveh let. Minister kvadrantir
(iz pohoda na Rim) gotovo ni bil odstav-
ljen iz rimske sinekure, če ne bi bilo v
načrtu vprašanje velikega značaja. Ta »po-
litika razjasnitve« se bo torej končala, ko
bodo zatrti zadnji odpor in ko bodo pisali
o zmagovavcu z naslovom »Emilius Afri-
canus«.

Med tem se je izvršil nov vpad »poldi-
vjih plemen« na meji Abesinije in francoske
Somalije. Značaj tega pokolja je težko pre-
oditi, ker se vesti o njem zelo nasprotujejo.

Za nas je važno in predvsem zanimivo kaj
pišejo o tem italijanski časopisi. Vidimo
namreč kako znajo iz trte izviti razlage in
še pri tem opravičevati sebe in svoje na-
mene: »Z novim napadom se vedno bolj
opravičuje naše postopanje pri Ual-ualu in
vidi se kako smo imeli prav, da smo tako
ostro nastopili proti Abesiniji. Francija naj
se zgleduje na tem in naj odsej boljše pazi
na svoj prestiž v Somaliji.« Tako pišejo in
še nadaljujejo, da se Abesinija ne sme več
staviti v vrsto pravnih držav. Prenehati je
treba s staro prakso, ko delegat Abesinije
kot enakopraven sodeluje z drugimi država-
mi v Društvo narodov.

Tako si ustvarja Italija pot, da uresniči
svoje želje in postane kolonijški imperij. In
kot pravi poslanec Maracchi (Mrak) v
»Corriere Istrianu«, da »ona tega imperija
ne more pričakovati kot dar od kogarkoli.
Ono, kar pričakujemo je to, da se Francija
ne bo postavljala pred naše korake vedno
in na vseh sektorjih z ovirami, kjer Ita-
lija poskuša svojo bodočnost. Res je, da
govori to v majhnem provincial-
nem lističu, a navadno je takim dovoljeno
govoriti bolj odkrito in brez zavijanj kot ve-
likim. Resne ovire, ki jih je fašizem doživ-
ljal na Balkanu in v Podonavju kjer je »po-
skušal pot svoje bodočnosti« so ga prepri-
čale, da mora bolj obrniti svoje oči drugam
kar mu je sedaj uspelo na jugu. Vprašanje
je le ali se bo fašizem, ko bo ogledal abe-
sinsko kost, zadovoljil ali bo zahteval
še kaj.

Tudi Abesinija se pripravlja na odpor,
kajti sovraštvo domačinov do Italijanov in
Francozojev je veliko in odpor bo imel radi
njih nizke civilizacijske razvojne stopnje
večjega elana in moralne sile. Ta ljudstva
se poleg tega zavedajo, da se pripravljajo pro-
ti njim nekaj sličnega kot se dogadja v
Aziji. Imenovanje generala de Bona na eni
strani, a na drugi imenovanje novega abe-
sinskega vojnega ministra ter prihod šved-
skih oficirjev v Abesinijo, pomenja resno
pripravljanje z obeh strani na spopad. (Že
danes pa opozarjajo italijanski antifašisti
na poraz, ki se ga Italijani: doživeli v Afriki
baš po Abesiniji.) Danes hoče fašizem torej
znova na vsak način izzvati nov krvav spor.
S simpatijami moramo zato gledati na vse
napore abesinskega ljudstva za popolno
osvoboditev tujih imperialističnih velesil.
Njih uspeh pomeni neuspeh italijanskega fa-
šizma, ki tlači naš narod. (žj)

Če hočeš mir pripravlaj vojno

FAŠISTI BODO LETELI PO »MEJAH RIMSKEGA IMPERIJA«

Trst, januarja 1935 (Agis). — Dva-
tisočletnico rimskega imperatorja Av-
gusta 1937. leta nameravajo fašisti pro-
slaviti na način, da se bo »ves svet« ču-
dil. Pri tem mislijo fašisti na oni svet,
ki so ga poznali njihovi slavni predniki
Rimljani. Ob tej priliki nameravajo z
italijanskimi letali obleteti vso mejo
bivšega rimskega cesarstva. Proga bo
znala vsega skupaj okoli 14.000 km.

Pula sa svojom vanjšinom pruža sliku bijede i očaja

INTERVENCIJA PULJSKOG PREFEK- TA ZA UREDJENJE PARKOVA I PRE- SIJA NA GRADJANE DA POPRAVE RUŠEVNE FASADE KUĆA

Pula, januara 1935. — Pula pruža
očajan izgled. To je opazio i puljski
prefekt Cimoroni, pa je o tome govorio
i na velikoj skupštini fašista 14. o. mj.,
te je rekao, da će se pobrinuti, da bi
gradski parkovi, šume i nasadi dobili
izgled od nekada. Isto tako pozvat će
se vlasnici kuća, da bar u glavnim uli-
cama, poprave ruševne fasade svojih
zapuštenih kuća, koje daju Puli izgled
strahovite bijede.

ODMEV KRIZE V ITALIJANSKI VOJSKI

Vojaški rok skrajšan — predvojaški te-
čaji podaljšani

Trst, 27. januara 1935. — (Agis) —
Kljub veliki krizi, ki je zadela italijan-
sko gospodarstvo se trudi fašistična vla-
da ne le da zmanjša na vseh straneh
izdatke, kot je to storila većina drugih
držav, ampak nekatere celo zvišuje. Mi-
slimo pri tem na vojaško stran državne-
ga proračuna, ki je sicer v večini držav
ostal neokrnjen, a Italija ga je in ga
stalno viša.

Znano je, da so druge države z na-
menom da prihranijo čim več v prvi
vrsti zmanjšale število stalne aktivne
armade. Italija pa na drugi strani ne
le, da ni zmanjšala števila redne voj-
ske, ampak je celo ustanovila posebne
milice, kar pomeni za državo dvojno
breme.

Proti koncu lanskega leta je bila si-
cer prisiljena deloma reducirati število
te aktivne fašistične armade. Notranji
položaj pa je vlado prisilil, da je opu-
stila misel za nadaljnjo redukcijo. Tre-
ba je bilo najti druge rešitve. In to so
jo, kot zgleđa, v zadnjem času tudi na-
šli s tem, da bodo prevallili vse breme
drugič na ljudstvo. Prvič, ko morajo
plačevati ogromne davke, ki gredo v
veliki večini za vojaške namene, drugič
pa bodo morali še sami vzdrževati del
vojaškega aparata.

Po novi reformi bo namreč redna
služba v kadru znizana na najnižjo do-
bo, to je na toliko, kolikor je najnuj-
nejše za vsakega vojaka. Ostalo bodo
prenesli na tako zvane predvojaške in
povojaške tečaje v katerih bo organizi-
rano vse ljudstvo. Tako bodo morali sa-
mi poleg zgube časa pri delu trpeti še
vso škodo in stroške za obutev, obleko
in vse kar je s tem v zvezi. Na ta na-
čin je fašizem ustrelil še drugo muho
in sicer bo imel na ta način organizi-
rano popolnoma militaristično ves
narod.

Ta reforma bo posebno prizadela na-
še ljudi, ki bodo morali poleg vsega tr-
peti največja nasilja od strani fašistič-
nih funkcionarjev.

Host Venturi i Cobolli Gigli u vladi

MUSSOLINI JE TEMELJITO IZMIJE- NIO VLADU ALI I DALJE ZADRŽAVA SVOJIH OSAM MINISTARSTAVA.

Trst, januara 1935. — Prošlih dana
Mussolini je temeljito izmijenio svoju
vladu. Skinuo je sve ministre, i skoro
sve potsekretare te imenovao nove. Iz-
gleda da je na to bio prisiljen od strane
jakog pokreta mlađjih elemenata u
fašističkim redovima, koji se nestrplji-
vo čekali red. U službenim fašističkim
listovima piše se, da je do promjene do-
šlo zato jer Duče želi, da dodju svježe
sile na upravu. Nekoji strani listovi pi-
šu da je do promjena došlo zbog toga,
jer Mussolini forsira korporativni si-
stem, a novi ljudi, koji dolaze na vladu
moći će da ga u tome bolje podupru.

Kraljevskim dekretom na predlog
pretsjednika vlade prihvaćene su ostav-
ke koje su podnijeli: ministar finansija
Jung, ministar narodnog odgoja Ercole,
ministar javnih radova Di Crollanza,
ministar komunikacija Puppin, mini-
star pravde De Francisci, potsekretar
Serpieri i potsekretar Rossoni.

Drugim dekretom imenovani su: za
ministra finansija senator Paolo Thaon
di Revel, sadanji načelnik Torina, za
ministra narodnog odgoja conte Cesare
Maria de Vecchi di Val Cismon, za mi-
nistra poljoprivrede i šuma dosadanji
potsekretar Rossoni, za ministra javnih
radova Razza, za ministra komunikaci-
ja Benni, a za ministra pravde Solmi.

Isto tako uvažene su ostavke koje su
podnijeli potsekretari: Arcangeli, Leon-
i, Lojaco, Postiglione, Romano, Asquini,
Biagi, Albertini i Marescalchi, a imeno-
vani su potsekretarima: Bianchini za
finansije, Canelli, Lantini, Tassinari,
Medici del Vascello, Cobolli-Gigli, Host-
Venturi, Janelli, De Marsanich, Tu-
medei.

Istodobno je uvažena ostavka koju
je podnio guverner grada Rima princ
Boncompagni a guvernerom Rima ime-
novan je bivši ministar Bottai.

Mussolini je i dalje zadržao svojih
osam ministarstava: pretsjedništvo,
inostranih poslova, unutarnjih, koloni-
ja (koje je nedavno uzeo De Bonu),
korporacija, vojske, mornarice i avija-
cije.

Suvich, potsekretar ministarstva
vanjskih poslova također je ostao na
svojem mjestu.

Pored Suvicha u novoj su vladi još
dvojica potsekretara iz Julijske Kraji-
ne: Cobolli-Gigli (Kobol) i Host-Ven-
turi, prvi iz Trsta, a drugi iz Rijeke,
poznate renegatske ličnosti, slavenskog
porijekla kao što je to i Suvich. Poznati
su iz fašističkog života Trsta i Rijeke.
Prvi je bio neko vrijeme federalni se-
kretar stranke u Trstu, a drugi je ofi-
cir milicije s Rijeke.

Host-Venturi je poznat po svojoj na-
ročitoj mržnji prema svemu što je sla-
vensko, ma da je po njegovoj ličnoj iz-
javi bio Hrvat do 16 godine, a onda je
»prešao« na talijanstvo. Mati mu nije
nikada znala talijanski, ali je on ipak
u svoje vrijeme izjavio, da bi trebalo
riječke Slavene politički vrelin uljem...

BOŽJA PRAVICA NARODA

Pod naslovom »Božja pravica naroda« prinaša katoliški dnevnik »Slovenec« od 20. januarja na uvodnem mestu sledeči avtoritativno pisani članek:

»Gorje, ki ga trpi jugoslovanski katoliški pod Italijo je izredno. Katoliški dnevnik, ki mu prihajajo vedno nove vesti o duševnih mukah našega naroda, mora dvigniti glas kot glasilo, ki je dolžno načela krščanske etike v javnem življenju braniti. Zavedamo se, da branimo narodu primarne pravice, ki jih ima od Stvarnika; branimo proti poganskemu nacionalizmu, ki gleda iz strašno zablode gospodujočega naroda proti lojalni slovenski manjšini; branimo zlasti s stališča vesoline Cerkve.

Ali pretiravamo? — Narod, ki ima v zgodovini visoko kulturo, je v nacionalizmu tako zabredel, da proti manjšini nastopa kakor bi bil v resnici brez kulture.

Ljudstvu, ki je na rodni grudi mirno živelo in se kulturno visoko razvilo, so uropane domala vse kulturne ustanove, trgajo mu pravico do maternega jezika, otroka odtujujejo staršem, onemeli so zatiranci v grozi, da predstavnik državnih pravic zanje nimajo pravice. Izgovor, da se Slovanom pod Italijo nudi: višja italijanska kultura, je skrajno kratkoviden, le egoizmu možen. Da, če bi Italijani ravnali z ljudstvom kot visoko kulturni ljudje in bi se podaniki polagoma premenili, da bi zahrepeneli po njih dobrinah, bi tak izgovor morda kdo sprejel; toda nasilje ne nudi; dobrin, marveč jih samo jemlje in hkrati seka boleče rane.

Neznosne so zlasti duševne muke, odkar segajo naravnost v verska čustva: Slovan naj bi niti v cerkvi ne imel pravice do svojega jezika! Kako moreš človeka zadeti bolj, kakor če ga udariš tam, kjer išče združitev z Bogom?

Prvi in največji božji zapovedi je enaka zapoved: »Ljubi svojega bližnjega kakor samega sebe.« Slovenci in Hrvati pa niso samo naši bližnji, za katere moramo imeti sočutje, ampak so tudi naši krvni bratje. Vse, kar njih boli, tudi nas dvojno boli; kar njih žali, tudi nas žali. Kdor zatira jezik svojega bližnjega, ga žali v bistvo njegove duše, otroka vrhutega poljublja zoper lastnega očeta in lastno mater. Kdo ni še opazil, da otroci, kateri lepo spoštujejo svoje starše, po navadi tudi najlepše čutijo svoje pravo razmerje do Boga; saj je tako lahko, otroka vzdigniti od lepe ljubezni do očeta na zemlji k božji ljubezni nebeskega Očeta.

Ubogega slovenskega otroka v Italiji pa delansko uče zaničevati materino besedo.

Jezik ni le sredstvo za izražanje misli in sprejemanje naukov od drugih; ni kakor orodje, ki ga moremo vreči iz rok pa vzeti boljšega, ampak je s svojimi prvimi glasovi in prvimi doživeti tako tesno spojen z našo notranjostjo, da predstavlja bistven del našega duhovnega imetja. Po njem smo od pradedov preleli nenadomestljiv zaklad duhovnih vrednot. Kdor nasilno posega vanje, ruši harmonijo človeškega ustroja, razdvaja osebnost, mori duševnost samo: podira lepoto, ki jo je hotel Stvarnik. Ozrite se naokrog po zgledih in spoznajte, zakaj so odpadniki, ki se začno sramovati svojega jezika, navadno moralno manj vredni. Zakaj se splošno cerkvi bolj odtujujejo kot drugi — porušili so lepoto svojega življenja. Pedagogu je jasno: materinega jezika v mladosti ne more nadomestiti noben drug jezik.

Se prav posebno pa je materni jezik potreben za dušno pastirovanje. Misionari porabljajo dolgo dobo, da se prilče jeziku ljudstva, med katerim hočejo delovati; ne mislijo na to, kako bi svoj jezik širili, marveč kako bi ljudstvo v njegovem jeziku približali Bogu.

To misionari vestno vrše tudi pri ljudeh, ki govorijo še kak drug jezik, ker pač vedo, da imajo z maternim jezikom največji uspeh. Če je pa napačno, materni jezik postavljati pri ljudstvu, ki se svojih pravic ne zaveda, kolika zabloda je šele, vsiljevati tuji jezik tako zavednemu ljudstvu, kakor je naše v Julijski Krajini, kjer se je narodna zavest ob trenju narodov razvila do viška. Temu narodu jemati njegov jezik, pa vsiljevati tujega, pa še celo jezik naroda, kateri vkljub svoji kulturni višini proti nam ni nastopal kulturno, se pravi dušno pastirstvo onemogočati; to je napad na najbolj občutljive strani človeških src in zbuja se zagorenost ki se ne da izraziti.

Nal se dostojanstveniki ne varajo glede na resnično razpoloženje ljudstva, ki sprito političnega pritiska govoriti ne more.

Kaj naj opravi pri tem ljudstvu tuj duhovnik, duhovnik tistega naroda, ki mu je ugrabil najdražje, kar je imel? Polno zaupanje more imeti le domači duhovnik in pa tisti tujec, ki ga je vsega božja ljubezen tako dvignila, da v vernikih ceni samo vrednost neumrljivih duš. Kako naj Primorje v zastrupljenih razmerah raznarodovanja dobi dovolj takih duhovnikov?

Po nobeni poti ne pridemo do drugega zaključka, kakor da mislimo na dolžnost višjih pastirjev: z vsemi sredstvi, z vso energijo se je treba boriti za svobodo Cerkve, v kateri bo zavarovana božja pravica naroda.

Goriški nadškof ne bo mogel misliti, da naše poglede v njegovo delo zastirajo kak nacionalni predsodki. Goriška stolica potrebuje bolj ko kdaj prej moža, ki bi zastavil vse sile za trpeče vernike, in vendar nismo

DVA SLOVENCA KONFINIRANA V AFRIKO

Posledice Črnovrških dogodkov, dva konfinirana, štirje izpuščeni, ostali čakajo procesa v Rimu

Postojna 28. jan. 1935. (Agis). — Število črnovrških aretirancev se vedno bolj manjša. Od časa do časa se izve za usodo tega ali onega, ki se po dolgi muk in trpljenju v zaporih vendar spremenijo na slabše ali boljše. Tako smo zvedeli nadaljne podrobnosti o že povsod znanih črnovrških aretacijah, radi katerih je še sedaj ljudstvo razburjeno.

KONFINACIJA ČUKA ANTONA IN RUDOLFA KARLA

Po novem letu sta bila dva postavljen pred goriško konfinacijsko komisijo in sicer Rudolf Karel, posestnik iz Lomov pri Črnem vrhu, ki je bil obsojen na tri in pol leta konfinacije ter Čuk Anton, posestnik iz Predgriz pri Črnem vrhu, ki je bil obsojen na tri leta konfinacije. Oba konfinirana sta poročena. Prvi ima pet nepreskrbljenih otrok in žena, drugi zapušta tudi številno in nepreskrbljeno deco, razen tega je še invalid in mu manjka roka. Vsi se čudijo, kako so mogle oblasti naprtiti temu mirnemu človeku tako občutno kaznen. Čuk se sploh nikoli ni pečal s kako politiko in je živel čisto zase, ves samo za svojo domačijo. Pravega vzroka konfinacije nihče ne ve. Do danes so konfinirance pošiljali na razne otoke in ni bilo nikoli slišati, da bi politične kaznjence pošiljali tudi izven Italije. Kot pa se da sklepati iz poročila, sta Čuk in Rudolf odpeljana iz Gorice čez morje v

afriške kolonije, kjer bosta morala odsedeti vso konfinacijsko dobo.

ŠTIRJE ARETIRANCI IZPUŠČENI.

Druga štiri črnovrške aretirance je doletela mnogo milejša usoda. V teku enega meseca so bili izpuščeni iz koprskih zaporov še sledeči: Lampe Ivan, Korenč Jakob, Požanel Dominik, vsi iz Črnege vrha in Hladnik Jakob iz Lomov pri Črnem vrhu. Jasno je, da so se z veseljem zopet vrnili v domačo vas po tolikem času odsotnosti in tolikem trpljenju. Dolgi meseci, ki so jih prebili po raznih ječah v Gorici, Vidmu in Kopru gotovo niso otsali brez vsakih sledov in ohranili bodo še dolgo spomin na to kar je bilo.

KONEC ČRNOVRŠKE TRAGEDIJE BO V RIMU PRED POSEBNIM SODIČSEM

Ostale tri aretirance in sicer Pivka Franca, Rejca Franca in Rudolfa Jakobca so po daljšem zaporu v koprskih ječah poslali najprej v vidmske zapore in od tam so bili prepeljeni v Rim, kjer so baje zaprti v znani »Regina Coelie«. Ta pot nam jasno pove, kje se bo njih usoda končala. Postavljeni bodo pred posebno sodišče. Gotovo bo treba precej časa predno bodo prišli na vrsto, saj je znano da ima omenjeno sodišče vedno polne roke dela. Ni izključeno, kot se je skoro vedno godilo pri vseh procesih, da bodo pretekli dolgi meseci. Mlini v Rimu navadno meljejo počasi, a meljejo vedno dalje.

Cimoroni kaže, da je Italija Istru smatrala osvojenom, a ne oslobodjenom zemljom

Da bi se ublažilo ogorčenje istarskih Talijanov, koje su doseljeni Talijani iz Renja izgurali sa svih boljih položaja

Pula, januara 1935. — Poznata je stvar, da su u našu Julijsku Krajino došli mnogi Talijani iz stare Italije i da su istjerali ne samo naše slavenske činovnike, nego i istarske i tršćanske Talijane. U javnim službama sve je više Talijana iz Renja, dok Talijana iz Julijske Krajine ima sve više besposlenih. A to nije samo u službama za šire činovničke slojeve, nego se to isto događa i s višim javnim položajima. Podeliti, općinski tajnici, članovi pokrajinskih uprava, postavljeni dekretom, u većini su slučajeva Talijani iz stare Italije. To konstatuju i same talijanske novine u Trstu i Puli više puta. Zbog toga je nezadovoljstvo u redovima Talijana rođenih u ovoj zemlji veliko.

To je opazio i istarski prefekt, pa je o tome govorio i na velikoj fašističkoj skupštini u puljskom teatru 14. januara. On je jednom svojom lažnom i neiskrenom izjavom htio da ublaži nezadovoljstvo, pa je demagoški rekao:

»Potrebno je, da se dvadeset godina poslije početka rata i šesnaest godina poslije pobjede, situacija normalizira. Treba da se ova slavna istarska zemlja, koja je toliko dokaza dala da je odana majci domovini, ne bude više smatrana zemljom osvojenom, pa je potrebno, da javne funkcije političke i administrativne, uz nužne iznimke, budu malo po malo povjerene lokalnim elementima, koji su sigurni po svom patriotskom osjećaju i fašističkom uvjerenju. Pokušalo se u tom prav-

cu nešto, i danas nakon jedne godine vide se rezultati iznad očekivanja, i mogu da jamčim, da Istrani pozvani na odgovorne položaje pokazuju odlične dokaze u svakom pogledu, pa se ta praksa može na široj bazi nastaviti.« (»Corriere Istrian« 15. I. 1935).

Što je puljski prefekt Cimoroni rekao? Rekao je mnogo i potvrdio u prvom redu ono, što mi stalno tvrdimo, da nam Italija nema povjerenja u Talijane iz Julijske Krajine. Cimoroni kaže, da je tek od jedne godine na ovamo učinjeno nekoliko pokušaja za uvođenje Talijana iz Istre na najodgovornija mjesta. I sad će se to nastaviti, ali s velikim oprezom! Rekao je nadalje, možda i nehotice, da Italija smatra Julijsku Krajinu »osvojenom« zemljom, a ne »oslobodjenom« zemljom, kako se zanašaju istarski Talijani. Sad se tek Italija pomalo oslobađa takvog mišljenja i to polagano i oprezno. Italija je doista postupala s Julijskom Krajinom kao sa osvojenom kolonijom, čije urođenike, bili oni čak i talijanski dobrovoljci u ratu protiv Austrije, treba posmatrati s nepovjerenjem.

Cimoroni nije doista mogao da kaže istarskim Talijanima strašnije stvari i zbog te njegove neopreznosti zavladao je u puljskim talijanskim redovima još veće ogorčenje. Čuje se, da su neki istaknuti istarski Talijani uputili Mussoliniju pretstavku protiv Cimoronija, koji vrijedja njihove osjećaje svojim neopreznim izjavama.

rekli žal besede, da za ogromno većino slovenskih vernikov ni prišel mož iz tega naroda.

S kako lahkoto priznavamo primernost, da je rimski škof tiste narodnosti, kakor so verniki rimske škofije, dasi je rimski škof še neizmerno več: škof vesoljne Cerkve. Kdo bi nam smel šteti v zlo, ako bi iz istega razloga želeli v Gorici slovenskega škofa.

In vendar smo z veseljem pozdravili nadškofa italijanske narodnosti: imeli smo in še imamo upanje, da bo cerkveni knez iste narodnosti kakor svetni oblastniki imel manjše težave v obrambi svojih vernikov. Nismo pričakovali, da bo vsega trpljenja konec, a pričakovali smo da bo konec duševnih muk ki jih trpi ljudstvo. Ko niti v božjem svetišču ne vidi zavarovane bogodane pravice.

Stopimo izza oblakov prerekanj na pot polnega solca resnice — v posameznem zgledu: Sveta stolica je ukazala oznanjati dolžnost zgodnjega svetega obhajila — verniki vedo, da to velja za vso Cerkev; sv. kongregacija inenuje še celo starostno dobo, v kateri so otroci navadno že toliko odrasli, da jih je možno poučiti za svelo obhajilo — nekako v sedmem letu. Slovenski duhovniki bi otroke v njih jeziku mogli voditi k Zveličarju v pravi dobi. Toda ne, duhovnik naj bi ne govoril v umljivem jeziku, ampak naj gre v šolo in tam govori otrokom v neumljivem! Seveda za poučiti ne more.

Krivica proti narodu in Cerkvi je tako jasna, in če jo katoliški škof z energijo

ne vzame v roke tako strašna, da bi goriškega nadškofa ne pričakujemo nič manj kakor pripravljenost na mučenje. Če ga je Bog na to mesto postavil, mu je dal za to tudi moč.

Nič preveč ne pričakujemo: Saj mož, ki je poln vere v Boga, ve, da to, kar Italija dela v hipnozi poganskega nacionalizma, njej ni v čast, v očeh Stvarnikovih pa je krivica, ki jo Bog noče, in bo zato njegovemu narodu v škodo.

In še močnejši je nagib za božjo Cerkve, ki trpi krivico, da verniki zgubljajo zaupanje vanjo,

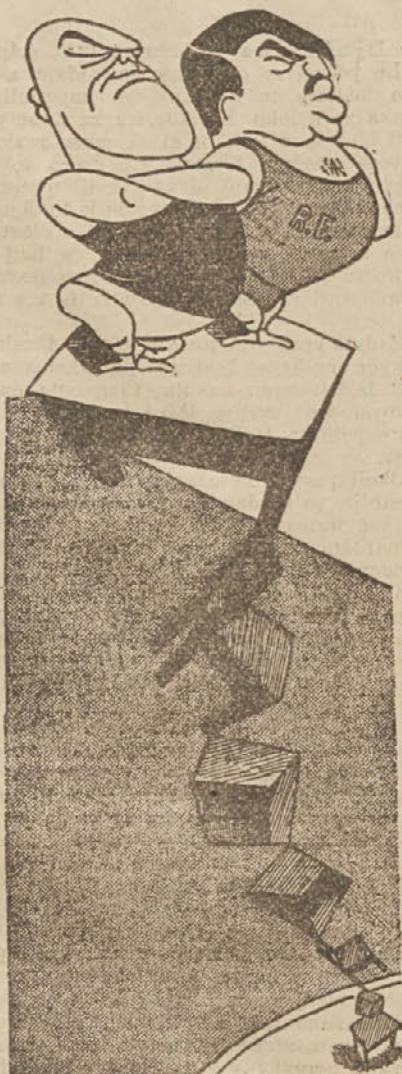
ko v resnici božja Cerkev ni kriva, ampak le ljudje s svojimi slabostmi. Kaj bo pisala zgodovina?

Ako izgine visokostojec manjšinski narod in zgodovina ne bo mogla dokazati, da so se tedanji predstavniki Cerkve za pravico tega naroda v cerkvi borili, bodo sovražniki Cerkve skozi stoletja narode odvrčali od prave Cerkve.

Vse mislonstvo bodo kazali kot smešno, če zgodovina ne bo mogla jasno pokazati, da je Cerkev bila katoliška tudi v domovini papežev. Zato ne pričakujemo nič preveč ko pričakujemo prej tudi mučenja njenih predstavnikov, kakor da bi pustili Cerkev blati.

Duce, voditelj Italije naj uresniči svojo besedo, da je Cerkev v njenem področju svobodna, ali pa naj se pokaže, da je katoliške Slované v Italiji raznarodilo samo kruto nasilje — katoliška Cerkev, ki je mati narodov, pa ne sme imeti madeža.

RIMSKI SPORAZUM U KARIKATURI

EKVILIBRIJ U SREDNJOJ EVROPI

Karikatura »Simpla« (Prag)

„USPEHI“ RIMSKEGA SPORAZUMA

Ljubljana, 27. januarja 1935. — (Agis). — V zadnji številki smo že ugotovili v čem je pravi uspeh rimskega sporazuma. Posebno jasno je to izraženo v pisanju italijanskih antifašističnih listov, zlasti »Giustizia e Libertà«, kar smo obširno ugotovili. Zlasti je bilo povdarjeno razmerje v pogledu oboroževanja: »...to vprašanje bo za eno kot drugo državo ostalo na istem kot je bilo. Oba rivala se bosta borila za premoč še dalje«. Zgledalo je sicer, da bo Italiji dovoljeno nekaj in da se bo v oboroževanju lahko približala nekoliko Franciji in dosegla s tem tako željeno »ravnotežje«. Zato je tudi nemoteno nadaljevala gradnjo dveh ogromnih bojnih ladij — drednotov s po 35.000 tonami. Toda kaj kmalu je časopisje ugotovilo to nesoglasje med povdarjanjem velikega pomena rimskega sporazuma za mir in med nadaljevanjem oboroževanja.

Med tem pa poročajo francoski časopisi o načrtih francuske vlade, ki se bavi z odločitvijo, da bi zgradila dve ravno tako veliki bojni ladiji, eno za sredozemsko, drugo pa za atlantsko floto francoske mornarice. To da naj bi bil najboljši odgovor Francije na nadaljevano italijansko oboroževanje na morju.

Vsekakor se nam zdi čudno in se vprašujemo v čem končno obstoji pravi smisel in pomen takih za »mir« važnih pogodb kot je rimska, če pa dejstva eno za drugim odkrivajo popolnoma drugačno ozadje in namere. Kljub temu, da hočejo vsi čuvati mir, se neprestano oborožujejo. Vse države z Italijo na čelu bolj in bolj trobijo in hite, katera bo več povedala o miru, da jo bo svet čul, a doma kujejo orožje in rijejo z dneva v dan rove, da bodo pripravljeni na... mir gotovo ne.

Inače kdo pokaže s prstom »nanjo čes, glejte jo, ta je tista, ki je vso mejo ob vseh Alpah utrdila do zadnjega kotička, ta je tista, ki je že otroku v ljudski šoli porinila puško v naročje, ta je tista, ki čaka z zadnjim možem oboroženim do skrajnosti, ti bo samozavestno odgovorila, da čuva mir pred agresivnimi sosedi, ki da jo izzivajo, ali pa da se boji, da se bodo sosedi med seboj poklali, ker niso še dovolj (dvatisočletni morajo biti) kulturni.

Tako mirijo danes in kultivirajo fašisti našo in nemško manjšino, Dodekanez, Afriko, Azijo itd. Kam bo dovedla ta »miroljubna« akcija svet postaja z dneva v dan bolj odprto vprašanje, na katerega pa lahko takoj odgovorimo.

SMRT

V soboto 26. t. m. v umrl v Senožečah Jernej Strum, oče univerzitetnega profesorja v Ljubljani dr. Josipa Šturma. Pokojnik je doživel častno starost 91 let. Preostalim naše sožalje. — (Agis).

Naša kulturna kronika

VATROSLAV JAGIĆ I ISTRA

Dr. Vatroslav Jagić je najveći slavenski filolog do danas. Učenjak svjetskog glasa, napisao je cijelu biblioteku knjiga, a kroz 45 godina izdavao je i uređivao »Archiv für slavensku filologiju« (Archiv für slavische Philologie) kojega je počeo izdavati 1875 u Berlinu. Njegov »Archiv« sadrži u 37 velikih knjiga bezbroj njegovih članaka, ocjena, prikaza i najrazličitijih priloga. Njime je Jagić održavao vezu između slavenske i evropske nauke za cijelih 45 godina. On je bio centralna ličnost slovenske filologije za posljednjih pedeset godina, čovjek rjetkoga talenta, ogromne radnosti i najvećih i najtješnih veza sa svima slavistima svijeta. — Jagić je bio član mnogih svjetskih i svih slovenskih akademija. Bio je profesorom na sveučilištima u Odesi, Berlinu, Petrogradu i Beču, gdje je naslijedio Miklošića.

Rodio se 1838 u Varaždinu, a umro je 1923 u Beču. U Zagrebu je svršio gimnaziju 1856, a u Beču je studirao klasičnu filologiju. Od 1860 do 1870 bio je profesor gimnazije u Zagrebu, kada je otpušten iz službe, zbog patriotskog rada. U politici je bio pristaša Strossmayerov. Bio je sekretar Matice ilirske (sada Hrvatske). 1863 je pokrenuo u Zagrebu sa Račkim i Torbarom časopis »Književnik«. Kada je otpušten iz službe postao je drugi tajnik Jugoslovenske Akademije (Duro Daničić je bio prvi). Kasnije ide (1871) za sveučilišnog profesora u Odesu, pa u Berlin, Petrograd i Beč. 1908 ide u penziju, ali i dalje je vrlo aktivan.

Jagić je bio izvanredan izdavač starih tekstova. Njegova je važnost za slavensku filologiju ogromna. Bavio se jezikom, književnošću, poviješću kulture i kritikom u najrazličitijem pravcu. Sa staroga slovenskoga jezika i srpsko-hrvatskoga prelazio je na ruski jezik, na pitanje akcentuacije; na uporednu gramatiku indoevropskih jezika, uporednu gramatiku slovenskih jezika, izučavao je slovensku sintaksu itd. Kao profesor sveučilišta privukao je veliki broj Slovena i nema slavenske zemlje u kojoj ne bi imao učenika. Bio je jedini član Srpske Kraljevske Akademije, koji nije bio srpski podanik i nije stanovao u Beogradu.

Srpska Akademija izdala je u dvije knjige njegovu autobiografiju pod naslovom: »Spomeni mog života«. Prva knjiga je izašla 1930, a druga 1934 godine. Na nekim mjestima spominje Jagić i Istru, pa će biti zanimivo da se objave ti retci o Istri, da vidimo na koji način taj naš veliki učenjak piše o našoj zemlji i kako je osjeća. — Te »spomene svojega života« napisao je Jagić najprije na njemačkom jeziku za Bečku Akademiju Nauka pod naslovom: »Erinnerungen aus meinem Leben«, a srpsko-hrvatski spomeni su donekle preradjeni sa njemačkog, ali ih je sastavio i preradio na srpsko-hrvatski sam Jagić, a neke manje nadopune je izvršio Jagićev zet dr. Milan Rešetar.

BRAĆA BAŠTIJANI I JAGIĆ.

Jagić dolazi po prvi put u Trst 1868 na putu za Dalmaciju. Na str. 80/I piše:

»Moje putovanje god. 1868 u Dalmaciju ostalo mi je mnoštvom novih prizora i utisaka do danas u pameti. Za Zagrepčanina bila je tada Dalmacija preko svijeta, saobraćaj bio neugodan i dugotrajan Lojdomom parobrodima, od kojih je najbrži trebao dva i po dana i četiri noći, da nas dovede iz Trsta u Dubrovnik. Ja sam putovao u prijatnom društvu sa Daničićem, opskrbismo se preporučnim pismima za svaki grad, gdje je parobrod pristajao, počevši od Trsta. Ni jedan od nas obojice nije još vidio mora, ni jedan Krasa ni Trsta. Vozječ se prema Trstu rano u zoru (početkom avgusta) dobivamo od golog kraškog kamena utisak starog razvaljenog groblja. — Prvi pogled na more, uvijeno od oblaka u tamnu maglu, izazivao je u nama gotovo strah; po takovoj li će tmuši voziti nas parobrod nekuda daleko u nevidene krajeve? U Trstu bismo od Račkoga preporučeni dvojici braće svećenika, rodom iz Istre; raspitujući za njihov stan slabom talijanštinom dobismo njemački odgovor, a poslije na trg sa obilatim voćem slušamo i slovenački jezik od Primorkinja iz okolice. Istrska braća Baštijanić primise nas vrlo prijazno, počastuše gostoljubivim ručkom«.

JAGIĆ U ISTRI.
Bugarenje.

»Godine 1883-e dobih od »Odelenija« (tu Petrogradu) neku novčanu subvenciju, da mogu proplovati Istrom (koja je evo opet potpala pod Italiju!) — — — ostah ovaj put kod brata samo kratko vrijeme, te se odavle povezoah za Istru put Trsta. Mislim, da je ovamo došao meni na susret prof. Nemančić iz Pazina, koji mi je imao biti čičerone za Istru. On je, mislim, došao pred mene u Trst; odanle povezosmo se k njemu, gdje sam bio nekoliko dana njegov gost. Iz Pazina učinismo nekoliko izleta u okolicu na kolima među ostalim k sabiraču narodnih pjesama Volčiću.

Mislim da smo bili u Lindaru, te nam je jedan poznati narodni pjevač »bugario«. Ja sam od njegove recitacije dobio utisak duboke elegije, kao da je pjevao velikom boli duše. Svakako je ova njegova recitacija sasvim različita od običnih pjevača uz gusle javorove; ovo je posljednje mirno epsko pjevanje, dok je ono bugarenje puno lirskih refleksija. Da li se ovo moje opažanje može potvrditi faktima iz drugih krajeva ili je tek nešto lokalno, ne znam reći.

Kad sam se oprostio sa prof. Nemančićem, povezoah se kroz srednju Istru na Pican, te stigoh pod večer u Plomin; tu sam preko noći u nekoj prostoj, ali čistoj lokandi prenoćio. To mi je noćiste priskrbio moj kiriš; on je spomenuo jednog bogataša u Plominu, ali se nije usudio kod njega pitati za me noćista, jer je bio veliki talijanaš. A gle, nekih desetak i više godina kasnije na jednom putovanju po moru iz Opatije, mislim put Raba ili Rapca, nadoh se na parobrodu s istim onim gospodinom iz Plomina, te kad mu ispričah o onom putovanju do Plomina na noć, uvjeravao me, da bi me bio vrlo rado kod sebe ukonačio. Tako sam naknadno dobio uvjerenje, da uz neku razboritu snošljivost nisu ljudi ipak tako opaki, kako se obično misli.

Sutradan uz tutnjavu grmljavine oko Učke povezoah se dalje put Voloskog i Rijeke sve uzduž morske obale. To je bila jedna od najljepših mojih vožnja: s jedne strane more sa svojim Cresom otokom, s druge Istarska uzbrdica sa lijepom južnom vegetacijom. U Mošćenicama odmarasmo konje, a ja odoh u posjetu tamnošnjem župniku. Odmah iza podneva bili smo već u Voloskom. Od ponosite Opatije nije se osim nekih starijih kuća ništa drugo vidjelo van lijepi vidici prirode, koja je od Lovrana i Ike preko Opatije do Voloskoga prošla svoje draži. U Voloskom dobio sam u nekoj lokandi priprosti ručak, poslije ručka uspeh se uz goru da nađem Mandića, kojega sam od prije poznavao (sa Spinčićem nisam još bio upoznat); nadoh ga na sreću kod kuće, te u razgovoru sidosmo opet u Volosko, odakle se krenuli dalje put Rijeke, k mojemu starom prijatelju, tadanjemu velikom županu Ljudevitu Rajzneru. Mržnja i zavist mađžarske gospode tada još nije hrvatskog velikog župana istjerala s Rijeke u Ogulin, smio je živjeti na Rijeci iznad kapucina... Opominjem se da me je jedan dan povezoah u Kastav, to najranije ogništje probudene narodne svijesti u našoj neprežaljenoj Istri. Sutradan pokazao mi je obalu morskou do Opatije i Ike. Potonja glasovita vila Andolina bila je tada privatna svojina nekog njemačko-češkog aristokrata, koji je bio, ako se ne varam, srodnik Erentalov. Kuću je okruživala mala šumica od koje su kasnije isplanirali onaj Andolinin park, u kojem je kupališna publika slušala muziku — — — (Str. 17, 18/II).

RUSIJA I ISTRA.

Iz toga se vidi da je ruski profesor Jagić dobio pripomoć od Ruske Akademije u Petrogradu u svrhu da proputuje Istrom. — Medutim se on ne uzda u pomoć Rusa u pogledu Istre, jer u jednom pismu Račkome 1886 veli:

»Nama, t. j. austrijskim Slovenima, ne daš bog katastrofa, koje bi mogle naše stanje još nesnosnijim učiniti. Jer da dođe do nevolje, Rusija bi bila voljna dati Češku Germaniji, a Istru Italiji. Tada bismo bili još jače osakaćeni no što smo već sada, a Mađžari postali bi još jačim faktorom u manjem okviru« (Str. 167/II).

LJETOVANJA U OPATJI.

Istarsko svećenstvo.

Iza kako je Jagić bio prvi put u Opatiji on se kasnije češće navraća preko ljeta sa familijom. Gotovo redovno provodi ljeto u Opatiji, i to između 1890 i 1903 bio je usve jedanaest puta. Na str. 180/II govori o Opatiji, Istri i o borbama:

»Ja sam medutim iz Opatije napisao Račkome nekoliko pisama. Jedno od 23 avgusta 1890 govori o napredovanju moje- ga posla, a o samom boravku onde u Istri napisao sam nekoliko toplih riječi, koje rado unosim ovamo sada poslije velike nesreće što je snašla tu lijepu pokrajinu silovitim riješenjem, da sva pripada Italiji. To se ne bi bilo dogodilo, da je u Beogradu, koji je vodio veliku političku riječ, bilo širih pogleda na našu domovinu, a ne uski megalomanijski mentalitet beogradski. Evo što sam napisao Račkome:

Upotrebljujem priliku da se malko upoznam s Istrom i otocima, a želim da i djeca priviknu ovim lijepim hrvatskim krajevima. I zbila svi smo oduševljeni za naše hrvatsko primorje i za primorice koji se bude iz dugovječna sna. Ovaj čas nalazi se Istru u položaju koji nešto napominje naš gornjo-hrvatski ilirizam. Velika čast ovdašnjemu svećenstvu, ono je čak i bolje, idealnije — moralnije, nego li naše po gornjoj Hrvatskoj, ako izuzmemo dične izuzetke«.

JAGIĆ U TRSTU.

Slaveni i Prusi o Trstu.

Godine 1885 ide Jagić u Trent da vidi Kloveč glagoljša, a iz Trenta ide preko Mletaka u Trst.

»Vraćajući se u Trst, pratila nas je nepogoda, bilo je vrlo nemirno more uz grmljavinu. Na krovu parobroda upoznasmo se kao socci dolorum sa jednim pruskim činovnikom i njegovim sinom, referendarom i rezervelajtnantom. Sutradan osvanusmo nešto izmučeni u Trstu, sa 2 sata kasnije od običnog dolaska. Odsjedismo i mi i naša dva Prusa u hotelu Delorme; poslije ručka na pitanje, što da je vrijedno gledanja u Trstu ili okolici, predložim im da se odvezemo u Miramare.

Kad onamo dođosmo, rekoše nam, da se danas ne puštaju posjetioci u dvorac i park. Ja se okrenem k mojoj ženi te kažem; meni

je samo žao ovih inostranaca, koji još ni, gda nisu bili ovdje. Kad je tu moju primjedu čuo jedan stariji podvornik, koji je razumio naški, reći će: »Udesičemo, samo prečekajte malo«, te nas povede po parku, tumačeći nam većinom hrvatskim jezikom. Oprostiv se s njime preuzme nas drugi pridvornik, da nam pokaže nutarnje prostore dvorca. I taj je govorio naški.

Vozeci se kući ja sam s ocem onog referendara, dok je taj sjedio u kolima moje žene i kćeri, nije se onaj pruski činovnik mogao duže držati a da me u velikom čudu ne upita: Kako to da ja, koji sam profesor u Rusiji, mogu tako lako i mnogo govoriti sa svima ovdašnjim ljudima. On nas je Mlecima na Lojdovoj agenciji čuo gdje smo govorili naški s kapetanom, a sada ovdje u Miramare opet sa dvojicom ovdje namještenih ljudi. Zar svi ti ljudi govore ruski? Morao sam mu objasniti, da ga umirim, da ja sam nisam rodom Rus, već južni Sloven, i da ovaj jezik, na kojem sam se u Mlecima objašnjavao s kapetanom i sada ovdje sa podvornicima, nije ruski jezik, već ilirski (kako ga ovdje zovu). Mojega Prusa nije baš ni to objašnjenje sasam umirilo, jer je dodao, da ne bi bio mislio, da u okolici Trsta ima toliko južnih Slovena.

U daljem razgovoru još je njemačkom gordošču primjetio, da interes Njemačke ne bi nikada dopustio da Trst dođe u talijanske ruke. Tako je govorio god. 1885 samosvjestan Nijemac, a danas? Sic transit gloria mundi!« (Str. 22—22/II).

JAGIĆ I RAČKI O ŠPINČIĆU I STARČEVIĆANSTVU U ISTRI.

Jagić je poznavao lično Spinčića, jer na jednom mjestu kaže: »Sa Spinčićem nisam još bio poznat«, (1883) što bi značilo da ga je kasnije upoznao. Kada je Spinčić 1891 bio otpušten iz službe radi svoga govora u Zagrebu na jubilarnoj izložbi hrv.-slav. gosp. društva, u kojem je bio rekao da je Zagreb prijestolnica svih Hrvata, Jagić u svojim pismima nekoliko puta spominje Spinčića i njegov slučaj. — Tako 24 aprila 1892 veli u pismu Račkome:

»Vidjet ćemo što će izići iz afere Spinčićeve; bojim se i tu će se manifestovati slovenska mizerija. Ja sam još prije nove godine molio Taiffa (ministra) da ne čine toga (t. j. da ne otpuštaju Spinčića iz službe), ali — on se izgovarao najviše time što je Spinčić u Zagrebu, dakle u tuđoj državi govorio protiv interesa jedne i druge države, a iz njegovih riječi mogao sam razabrati da je Mađžarima trebao, što se vidi, kozaio isključenja da si na nekom iskale srce. Tu je dakle ruka o ruku radila sloga mađžarsko-talijanska i mržnja protiv Hrvatske, koja se očituje jednako na Rijeci kao i u Trstu itd. No cislajtanska vladka pokazala se i ovaj put, kao obično, jakim spram slabih i slabom spram jakih«.

Rački mu u odgovoru na to pismo, između ostaloga piše:

»Proti Spinčiću postupalo se po mađžarski. Nu njegova ekspektoracija u Zagrebu bijaše nerazborita. U Istri neće Hrvatsvu pomoći sa Starčevićijanstvom. — Ovdje imadu se rodoljubi boriti tek za priznanje narodnosti — — — (Str. 192—193/II).

VITEZIĆ I GRŠKOVIĆEV GLAGOLSKI ODLOMAK.

Jagić se poznavao i dopisivao s Vitezićem, jer u pismu Račkome 1892 veli: »Pisao sam također Viteziću, da ište na tavanu onoga popa koji je taj odlomak donio Crnčiću u Rim, ne bi li se još šta našlo; do sada neman odgovora — — — (Str. 194/II).

Slijedeće godine piše pop Bartol Gršković o tom glagolskom fragmentu Jagiću i spominje Vitezića:

»Po Vašem cijenjenom pismu sudim da Vam je dr. Vitezić, bivši nedavno kod mene u posjetu, javio moje razjašnjenje ob onih davnih odlomcima — — — Dru Viteziću uručio sam više odlomaka raznih misala poput onih što su sahranjeni u ovdašnjoj crkvenoj riznici. — — — (Str. 214/II).

Taj Grškovićev glagolski odlomak štampan je kasnije u 26 knjigi »Starina« 1923 g.

KASTAVSKI I VEPRINAČKI STATUT.

Jagić je već 1870, dok je još bio u Zagrebu, prepisivao stare statute za V. Bogišića, sveučilišnog profesora u Odesi. Tako mu Bogišić piše 1870:

»Čekam nestrpljivo i prijepis Krčkoga statuta. A kad bih znao da neću preći granice pristojnosti, molio bih Vas da mi dade prepisati i Kastavski statut od 1400 god. (Castva u Istri) i statut Veprinački (Veprinac u Istri) od 1507 god. Oba su statuta u biblioteci Vaše Akademije«. (Str. 114/I).

Medutim mu kasnije Bogišić piše da mu pošalje samo »kopiju Krčkoga statuta, pa ako ga i ne možete isporučiti sa Crnčićevim — Veprinačkoga i Kastavskoga ostavite«.

LJUBAV ZA ISTRU I NADA U OSLOBODENJE.

Jagić je veoma rano bio zaželio da obide Istru. Na str. 73/II veli:

»Odmah u prvim godinama mojeg življenja u Petrogradu probudila se u mene živa želja da jednom obidem Istru. Jednako sam se opominjao, kako je u mojim mladim godinama — istom sam pod kraj godine 1860 došao na zagrebačku gimnaziju — jednom prilikom Kukuljević morao

da nam otkrije nepoznatu novost, da je Istra — hrvatska zemlja! I on je bio jedan od rijetkih zagrebačkih književnika, koji je nedavno prije toga proplovao Istrom. Sjećajući se toga te imajući na umu probudeni interes po Hrvatskoj za zanemarenu Istru, želio sam je barem sad izblize upoznati«.

Na str. 93/II sjeća se ponovno svoga putovanja Istrom i piše:

»Tako mi je za veliko čudo, što u pismima godine 1883 nigdje nema spomena o mojem putovanju po Istri o trošku »Odelenija«. Ja sam tada iz Trsta krenuo najprije u društvu gimn. prof. Nemančića željeznicom do Pazina, gdje sam u njegovu stanu bio 3—4 dana njegov gost. Mi smo iz Pazina pravili ekskurzije; znam da je to bilo k poznatom sakupljaču narodnih starina Volčiću i još nekome u drugo mjesto, gdje je živio poznati po cijeloj okolici pjevač bugarštica, t. j. umio je neke narodne pjesme bugariti. Kakove su to bile pjesme, ne pamtim više; čini se da nije bio onaj dugački razmjor od 15—16 slogova, ali njegovo je bugarenje činilo utisak duboke elegije, kao da je pjevao sa čuvstvom žalosti nad sadržinom, više plačući i naričući, nego li kazujući epskom mirnoćom«.

Iznajajući jedno svoje pismo iz Dubrovnika od 1868 gdje se govori o Dalmaciji i Slovenima, nabraća to pismo ovim riječima (Str. 151/I):

»Bog će dati, nadajmo se, da ni Reka ni Zadar ni Istru nisu za uvek izgubljeni za hrvatsku narodnost«. (t. p.)

Kako postaju dalmatinski talijanaši?

Slučaj pok. Sen. Antonia Cippica

Susački »Novi List« piše: U jednom broju našeg lista zabilježili smo smrt poznatog tal. senatora i jednog od najistaknutijih dalmatinskih talijanaša Antonia Cippica. U toj notici spomenuli smo, da je pok. Cippico bio brat našeg književnika i rodoljuba Iva Cippica.

Tim povodom uputio nam je uvaženi naš književnik i rodoljub g. Rikard Katalinić Jeretov jedno pismo, u kojem kaže, da pok. tal. senator Cippico nije bio brat našeg poznatog književnika Iva Cippica, nego sin Venancija Cippica, nekadašnjeg državnog odvjetnika u Zadru. Dalje g. Katalinić Jeretov kaže:

Venancije Cippico bio je Hrvat i narodnjak rodom iz Splitskih Kašela. Stari Cippico bio je dapač oženjen. Prva mu je žena iz porodice Selghetti-Drioli. Iz te porodice bio je i poznati slikar »Jugoslavije«. Rodbina Cippikove žene, mahom žestoki Talijani, uplivali su na malog Cippica Antonia, tako je on negdje u šesnaestoj godini još bio neodlučan. Ja sam ga kao mladog poltarca dobro poznavao i on mi je donosio na uvid pjesme Preradovića, Jovanovića i još nekih drugih naših pjesnika prevedene po njemu na talijanski jezik. Sjećam se dobro da sam te njegove prevode slao i Ivanu Kušaru, onda uredniku jednog talijanskog slavenofilskog list »Rinnovamento« u Gorici, koji ih nije objavio, jer nisu prevodi bili sasvim uspjeli. Kasnije, mislim već u osmoj gimnaziji, prešao je Antonio Cippico sasvim u talijanske redove i vremenom postao fanatičan tređentista.

Njegov otac oženio se i drugi put. Druga mu je žena bila Hrvatka iz Karlobaga i djeca iz drugog braka bila su sva naših osjećaja, i to je Antonija još više odbilo od oca. Start je Cippico umro u Karlobagu. — R. Katalinić Jeretov

POKLADNA ZABAVA DRUŠTVA »ISTRE«

Budući da je Pjevačko i glazbeno društvo gradskog vodovoda otkazalo svoju zabavu, koja se imala održati u subotu u bivšoj Sokolani na trgu Kralja Aleksandra br. 6, to će društvo »Istra« održati svoju zabavu dne 2 februara u toj dvorani, a ne kako je prije javljeno u dvorani »Kola«.

Raspored zabave je: 1 Bizet: Carmen i 2. Konjović: Tamañ dievojko, pjeva g. Ivanković, član nar. kazališta; 3. Katalinić-Jeretov: Istri, recitira gđica Nevenka Janjanin; 4. Matko Brajša-Rašan: Domovina i 5. I. Matetić-Ronjgov: Moja zemlja, pjeva gđica Draga Kundić; 6. Tamo doli i 7. Poinmo mi mala, originalna izvedba istarskih narodnih pjesama, pjeva Franjo Božac u pratnji ženskog glasa; 8. Hatze: Serenada i 9. Prejac: Vu plavem trnaci, pjeva Edo Molinari; 10. Matetić-Ronjgov: Brkica i 11. Matetić-Ronjgov: Bilo vavak veselo, pjeva pjevački zbor »Istre«. Soliste prati na glasoviru i dirigira zborom g. Slavko Zlatić. Iza toga ples i tombola do 5 sati ujutro. Početak u 8 sati.

Budući da se zabava priredjuje u većoj dvorani nego je prije odlučeno to pozivamo sve članove i ostale emigrante kao i domaće, da dodju na zabavu, jer će se dobro zabavljati.

Stolovi se rezerviraju uz cijenu od 10 dinara po stolu u tajništvu društva »Istra«, trg Kralja Aleksandra br. 4, telefon 84-66.

ISPRAVAK.

U zadnjem broju »Istre« javljeno je, da je N. V darovao društvu »Istra« u Zagrebu 1000 dinara. — Darovatelj je N. N., a ne N. V.

OMLADINSKA SEKCIJA DRUŠTVA »ISTRE« U ZAGREBU

održala je svoju glavnu skupštinu
i izabrala novi odbor — Prva zadaća
novog odbora

Prošle, subote (26. I.) na večer održala je Omladinska sekcija društva »Istra« svoju godišnju glavnu skupštinu ili — kako je pravila sekcije nazivaju — glavni sastanak, koji bi se inače bio vršio još u novembru, ali je morao biti odgođen radi događaja povezanih sa tragedijom u Mar-seilleu. Skupštini je prisustvovalo lijep broj omladinaca, a od društva »Istra« bili su prisutni predsjednik g. Ivan Stari, tajnik g. Iveša, odbornik dr. Goljevsek, nadalje tajnik Jugosl. Matice g. Fran Baf i dr. Skupštinu je otvorio pročelnik sekcije Stevo Terpin pozdravom prisutnih; odmah iza toga komemorirao je blagopokojnog Kralja Aleksandra, kome prisutni odaju počast poklikom »Slava«. Terpin zatim podsjeća na prilike u Julijskoj Krajini te ističe da se stanje našeg naroda pogoršalo. Njegovom martiriju pripisana su imena novih žrtava: Juriševića, Eržena, Likara, Fab-jančića i drugih.

Iza toga prelazi se na dnevni red, pa su pročitani izvještaji tajnika i blagajnika izvještaj o radu mandolnista i izvještaj knjižničara. Izvještaji su primljeni bez debate na znanje, te je dosadašnjem odboru na predlog nadzornog odbora podijeljen apsolutorij, a nakon kratke stanke prešlo se izboru nove uprave Omladinske sekcije. Jednoglasno je izabrana lista kojoj je na čelu bio Stanko Žerjal. Zamjenik pročelnika je Pašo Tanković, a u odbor su izabrani još: Zora Nabergo, Mimica Fister, Ante Ritoša i V. Stepančić. U revizijski odbor ušli su: Renko Rade, Terpin Stevo i Udovič Rude. Novi je pročelnik održao kraći govor u kome se zahvalio na povjerenju i obećao poraditi zajedno s odborom na podizanju interesa za sekciju i njenom napretku. Nato su još govorili u ime Jugoslavenske Matice g. Baf, a u ime društva »Istre« g. Iveša, koji su istakavši ulogu omladine poželjeli novom odboru i sekciji plodan rad i korisne rezultate. Njima se zahvalio pročelnik, te malo zatim zaključio skupštinu.

Pri koncu još mali osvrt na tajnički izvještaj čime želimo upotrijebiti ovaj referat. U uvodu svog izvještaja, tajnik je, želeći da opravda oslabljeni interes za omladinsku sekciju (pojava koja ne šteti ni druga društva), što je nužno dovelo do toga da su i rezultati u radu manji, rekao: »Ovaj godišnji glavni članski sastanak čest je već po redu otkad postoji sekcija. Svaki novi odbor kad preuzima poslovanje O. S. laća se posla poštivo, ambiciozno i misli da će baš onaj, kojemu će uspjeti da s lakoćom prebrodi sve zapreke. S takvim željama i mislima preuzeo je i sadašnji odbor upravljanje O. S. Naša namjera je bila da, sekciju dovedemo do one uloge koja mladim ljudima pripada u emigrantskim redovima. Ali nismo računali na sile koje su jače od nas i koje se nalaze izvan nas. Omladinsku sekciju sačinjavaju mladi ljudi koji se nalaze daleko od svojih domova, bačeni u vrtlog teške borbe za koru kruha...«

U ovim riječima ne treba gledati samo puko opravdanje prošlog odbora, jer je u njima nekoliko važnih momenata. Stvarnih i točnih konstatacija. Tim okolnostima morat će računati i novi, odbor, kojemu je prva dužnost — po našem mišljenju — da nastoji zgodnim načinom rada pojačati interes za sekciju. Jakom voljom i zauzimanjem odbora kojemu treba potpora i ostalog članstva i društva »Istra«, te pravilnom postavljenim zadacima, držimo da se to može postići, i na taj način, kako je dobro rekao bivši tajnik, dovesti sekciju do uloge koja mladim ljudima u našim emigrantskim redovima pripada. — (r).

ČAJANKA

Prosvjetnog i potpornog društva »Istra«
u Novom Sadu.

Društvu »Istra« je čast ovime pozvati Vas na svoju I. ovogodišnju Čajanku, koja će se održati u nedjelju, dne 3. februara 1935 g. u 3 sata poslije podne u društvenim prostorijama, Njeguševe ul. br. 22 (u gornjoj dvorani Menze Stevana Vugrina), sa programom, uz sudjelovanje muškog pjevačkog zbora društva »Istra« sa narodnim i umjetničkim pjesmama iz Istre i Primorja. Na programu ima više deklamacija i recitacija.

Pobrinuto je i za »šaljivu poštu«, te je određeno više nagrada za one, koji prime najveći broj dopisnica »šaljive pošte«. Svi stolovi u dvorani bit će ukrašeni imenima naših gradova i sela iz Istre, Trsta i Goričke.

Ulaznice nema, već će se pri ulazu nabaviti kupon za čaj sa pecivom za Din 5.—

Pošto je ovo naša prva ovogodišnja priredba, čiji je eventualni prihod namijenjen socijalnoj potrebi društva pozivaju se gg. članovi, da se u punom broju odazovu ovom pozivu i da sobom povedu sve članove svoje porodice. Prijatelji i gosti uvedeni po članovima, dobro došli.

Uprava društva očekuje, da će cjelokupno članstvo i ovom prilikom, odazivajući se ovom pozivu, manifestovati svoju veliku ljubav za neoslobodjenu braću u Istri, Trstu, Goriči, Rijeci, Zadru i Lastovu.

KRIKA O NAŠEM KALENDARU

UGLEDNA BEOGRADSKA REVIIJA PRIZNAJE VRIJEDNOST »JADRANSKOG KALENDARAR«

U beogradskoj tjednoj reviji (br. 2 god. 1.) »Javnost«, koju uređuje poznati književnik i javni radnik g. Niko Bartulović, izišla je iz pera urednika ova kritika našeg kalendara:

Organizacija naših emigranata iz Julijske Krajine izdala je ove godine prvi put »Jadranski kalendar«, posvećen životu naših sunarodnika priseljenjenih Kraljevini Italiji, njihovoj duhovnoj i ekonomskoj kulturi, njihovoj prošlosti i sadašnjosti, borbama i stradanjima. Namjera tog kalendara je, da posluži emigrantima kao kućni almanah, koji će ih sjećati na napušteno ognjište, ali još više da bude opomena ostalim Jugoslovenima, da ima jedan odličan dio našeg naroda, koji podnosi najgora stradanja, pa da je dužnost svih slobodnih da se o njemu staraju, da misle na njega i da mu pomognu.

U tom pogledu, Jadranski kalendar je vrlo dobro uredjen. Posvećen kraju koji politički i ekonomski strada, knjiga je bila u opasnosti da se zaplete u statistike i u citiranja, te da bude suhoparna ili da se raspline u patriotskim tiradama. Međutim je njen urednik (Tone Peruško) pokazao duha i, pored političkih članaka i naučnih rasprava, unio u nju čitav niz zapisa i bilježaka, duhovitih pisama i uspomena ljudi od imena, te priličnu zbirku pjesama, pripovjedaka i pošalica.

Članci ne obraduju samo politička, već i kulturna i ekonomska pitanja, a imena Luja Vojnovića, S. Loazoa, dr. F. Ilesića, dr. L. Čermelja, dr. H. Verka, V. Car-Emina, Mirka Brajera, itd. — koji su uzeli u pretres pitanja Rapalskog ugovora, osnovnih škola u Istri, lažnog italijanstva Rijeke, slovenstva Zadra, i zatim narodne nošnje i toponomastike, narodne pjesme i muzike, štampe i književnosti, — najbolja su garancija za vrijednost tog djela almanaha. Zanimljivi su i prilogi Grka, Nikolaidisa, o Dodekanezu, te Nemca, Mumeltera, o Južnom Tirolu pod Italijom. Poljski slavista Malecki priložio je članak o slovenskim dijalektima u Istri.

U beletrističnom dijelu ističu se, naravski, na prvom mjestu stari istarski bardovi, V. Car-Emin i R. Katalinić-Jeretov. Međutim, oko njih se okupio niz mladih pjesnika i pripovjedača, rođenih u tom kraju, a koji su u jugoslovenskoj književnosti stekli lijepo ime. Tu su prije svega Slovenici: Srećko Kosovel, Bogomir Magajna, Igo Gruden, itd., — uz Hrvate, Antona Bonifacija i F. Horvata-Kiša, te Matu Balotu i Draga Žervec-a, čije pjesme u čakavskom dijalektu unose novu notu u našu savremenu literaturu.

I ostali priložnici dali su dobrih sastavaka; a u koliko se potkralo takovih, čija vrijednost nije na literarnoj visini, to se dogodilo zbog korisne sadržine, koja ipak upotpunjuje sliku kraja kome je almanah posvećen. — (nb.)

* »Prosveta«, list Slovencev v Ameriki piše:

»Jadranski kalendar za 1935. Izdanje konzorcija lista »Istra«. — Koledar je mekko vezan z naslovno pokrajinski risbo v barvah in vsebuje bez 200 strani raznega čtiva (povesti, pesmi, članki, drobž in slike) v slovenskem in hrvaškem jeziku. Zastopani so brez malega vsi pisatelji in pesniki iz Primorske, ki so prispevali za ta koledar večinoma dobre stvari. Skoro vsa vsebina se tiče trpljenja Slovencev in Hrvatov pod jarmom italijanskega fašizma. Knjiga je na prodaj v starem kraju, Zagrebu. Pišite upravništvu Prosvete, če želite ta koledar. Za Ameriko stane 50 centov s poštnino vred.«

* Kalendar je pola srpsko-hrvatski, a pola slovenski.

Stoji samo 10.— dinara bez poštarine. a sa poštarinom 11.50 dinara. Ko naruči ujedno i naš džepni kalendar »Sočus«, dobiva oba kalendara franko. t. i. mi plaćamo tada poštarinu. Oba kalendara stoje 18 dinara. U tih je 18 dinara uračunata tada i poštarina za oba kalendara. te prema tome dajemo oba kalendara za samih 15.— dinara. ier nas košta poštarina i pakovanje 3.— dinara za oba kalendara.

Propagandna i socijalna akcija naše emigracije u Osijeku

Rezultati rada u prošloj godini

III. redovna glavna skupština osječkih »Istara« održana je 20. januara 1935. god. Predsjednik Čič otvara skupštinu, pozdravlja sve prisutne, što su u velikom broju došli. Predsjednik zatim komemorira sve žrtve pale za slobodu Julijske Krajine i čita njihova imena: U kratkim i općim crtama prikazuje stanje naroda u Julijskoj Krajini i rad emigracije u prošloj godini, kao i rad društva. Poziva prisutne na ustrajan i poštovan rad i ističe potrebu da svaki emigrant bude uvijek na svom mjestu. Ističe potrebu saradnje sa Jugoslovenskom maticom.

Tajnik M. Rupnik čita izvještaj tajnika. On iznosi u glavnom ovo: 8. septembra 1934. g. navršilo se os dvije godine od kada postoji u Osijeku emigrantska organizacija »Istra«. Treća godina rada bila je uspješna. Rad odbora kao i cijeloga društva, stajao je pod utjecajem općih gospodarskih prilika, i naročitih prilika u kojima živi u Osijeku i okolici emigracija iz Julijske Krajine. Emigranti-članovi »Istre« regrutuju se u pretežno mladi, iz radničkoga i seljačkoga staleža, a manjim dijelom iz staleža privatnih i državnih namještenika i činovnika. Socijalni i materijalni položaj članova određivao je i pravac i obim rada; ali i pored toga društvo je u minuloj godini prema svojim mogućnostima vršilo svoju dužnost i prema članstvu i prema emigraciji opće, i prema narodu u Julijskoj Krajini i cijeloj Jugoslaviji.

Upravni odbor je u toku radne godine održao 13 sjednica. Administracija u prošloj godini bila je dosta opsežna. Društvo je bilo u stalnom kontaktu sa savezom i njegovim odsjecima i obavještavalo ih o svemu značajnijem u radu društva. Naročito su bile brojne individualne i kolektivne intervencije kako kod samoupravnih tako i kod centralnih državnih vlasti, koje su u velikoj većini povoljno riješene. Broj djelovodnog protokola u minuloj kalendarskoj godini iznosi 142 primljenih i riješenih predmeta, a među njima je jedna okružnica na cjelokupno članstvo. Na odborškim sjednicama rješavane su tekuće stvari, kao i raspravljeni svi potraživanja, koje je odbor predložio. Statistika u minuloj godini provedena je u novoorganizovanom povjereništvu u Belom Manastiru; tako možemo reći, da su sada popisani svi emigranti za koje znamo da žive na teritoriji rada naše organizacije. Upravni odbor je nastojao da organizaciju provede i u onim krajevima, gdje je prije nije bilo. U tešnji, da se svi emigranti, nastanjeni u Baranji okupe, osnovano je juna g. 1934. u Belom Manastiru povjereništvo, koje broji 15 članova, i koji održavaju redovne mjesečne sastanke.

Ne samo izvan Osijeka, nego i unutar samoga društva, odbor je nastojao da provede detaljnu organizaciju rada. Uvidjajući važnost prisustva i poštivost u radu naših žena, majki i sestara, odbor je na svojoj sjednici od 18. novembra 1934. g. zaključio, da provede organizaciju ženske sekcije, te je imenovao pročelnicu iste tajnika Rupnik Mariju. Sekcija je već u samom početku svoga rada pokazala, da će ona zbilja postati važan faktor u društvenom radu, a naročito u socijalno-humanitarnom i propagandnom.

U cilju revizije cjelokupnoga članstva i utvrđivanja prava stanja njegovoga, odbor je uveo nove pristupnice, posebne za redovne i posebne za vanredne članove. Društvo danas broji 93 redovnih i 2 vanredna člana.

Najveći nedostatak u dosadašnjem radu društva bilo je pomanjkanje društvenih prostorija, pak je odbor već na prvoj sjednici zaključio, da u ovoj minuloj radnoj godini otkloni i taj nedostatak i omogući pravilan, nesmetan i neprekidan rad društva i odbora. To se pitanje povoljno riješava.

Rad unutar samoga društva kretao se je od oktobra mjeseca u održavanju članskih sastanaka, koji su skoro redovno držani svake nedjelje, a kojima je prisustvovalo skoro uvijek oko 25 članova, među kojima su uvijek dobro bili zastupani članovi iz Adolfova.

Na krstu. Na Sve Svete popodne otpjevalo je Jugoslavensko društvo »Strossmayer« dvije žalostinke, a na Dušni Jan je gornjogradski župnik i blagoslovio krst. Narodno-obrambeni dani, spremni u zajednici sa osječkim nacionalnim i narodno-obrambenim organizacijama izostali su zbog općih političkih prilika, a i zbog nerazumijevanja Povjereništvo u Belom Manastiru ipak je uspjelo da održi 16. decembra 1934. god. narodno-obrambeni miting u saradnji sa tamošnjim narodnim društvima. Agilni naš član u Kneževu Ing. Turk organizovao je 15. decembra 1934. na večer narodno-obrambeni miting u Kneževu. Oba su mitinga moralno vrlo dobro uspjela. Inače je društvo bilo uvijek zastupano na svim javnim nacionalnim manifestacijama.

Na opću želju članstva bila je 12. januara 1935. god. priredjena u velikoj dvorani restauracije Molnar prva propagandna zabava sa programom, koja je dobro uspjela i moralno i materijalno, čemu možemo da zahvalimo marljivoj ženskoj sekciji.

Socijalno staranje za materijalno obezbjeđenje članova i nečlanova emigranata u Osijeku i okolici bilo je, kao i do sada, jedno od najvažnijih poslova odbora, koji je po svojim mogućnostima, a razumijevanjem mjerodavnih faktora uspio da za neko duže vrijeme zaposlji na Drž. dobru Belu u Branjinom Vrhu i Kneževu lijepi broj emigranata, a tako isto i u Sečerima u Osijeku. Uz to društvo je i materijalno, po svojim sredstvima, pomagalo novčano potrebne emigrante. Zato je bio formiran posebni socijalni otkaj. Poduzete su mjere za prehranu nezaposlenih emigranata u kuhinji za nezaposlene radnike.

Odnos prema drugim organizacijama, a naročito narodno-obrambenim bio je srdačan.

Ako pogledamo na sav iznoseni rad u minuljoj godini, premda je nešto i dosta učinjeno, prema mogućim i danim prilikama, vidjet ćemo, da nije učinjeno toliko, koliko to zahtijevaju naše dužnosti prema narodu i domovini.

Predsjednik daje na glasanje tajnički izvještaj i konstatuje, da je jednoglasno primljen. Izvještaj blagajnika prima se jednoglasno. A tako i izvještaj nadzornog odbora.

Izabran je zatim ovaj novi odbor: za predsjednika Čič Ij., a za odbornike: dr. M. Klunčić, sudiju okr. suda, dr. Ernesta Šterpina, sudiju okr. suda, Mariju Rupnik zvančenicu okružnog suda, Bončina Franju, želj. čin. Gruden Josipa, strojovodnika Ijev. želj., Gruden Antona, inkasatora Ijev. želj., Maretić Josipa, želj., Rupnik Stanka, obrtnika, Sergio Antuna, klesar. pom., Radolović Ivana radnika; za nadzorni odbor: Zafred Josipa, želj., Benčić Martina, radnika i Zadinik Antuna, strojovodnju drž. želj.; za časni sud: dr. Jelčić Vinka, sudiju okr. suda, Besednjak V. radnika i Jelovac Simu, radnika. Predložena lista se akklamacijom prima.

Predsjednik se zahvaljuje na povjerenju i ističe da bez saradnje ostalih članova ne može ništa i apelira na zajedničku saradnju. Ističe potrebu sastanaka, koji su članovi sami zahtijevali. Na sastancima imala bi se održavati predavanja kulturna i historijska. Naročito ističe potrebu socijalne pomoći, koja je istaknuta u tajničkom izvještaju. Moramo steci ugled u gradjanstvu, ispunjavati dužnosti emigrantske spram društva i domovine. Potrebno je moralno jačanje članstva putem sastanaka i razgovora, a to će biti jedna od dužnosti novoga odbora. Odbor će se brinuti materijalno i moralno. Mora se posvetiti naročita pažnja djeci u Adolfovu, što će se ženska sekcija i socijalni otkaj brinuti.

Predlaže se i prima se jednoglasno, da se izrekne hvala predsjedniku Jug. Matice i da se g. dr. P. Uzelac kao predsjednik Jug. Matice izabere za prvog počasnog člana »Istre«. Dr. Uzelac se zahvaljuje i iznenadjuje se, što je toliko počašćen. Smatra za dužnost i obećaje dalje nastojati da rad Jug. Matice bude efikasan i pozitivan i da će Jug. Matica i »Istra« raditi rame uz rame, i da svaki emigrant bude materijalno i moralno potpomagan. Konstatuje s radošću, da nijedan Istranin ne dolazi po milostinju nego muzevno dolazi i iskazuje što želi i hoće, i da se za svaku uslugu odužuje.

Poslije korisne diskusije završena je ova žilva i lijepa skupština, na kojoj se je manifestovao doista agilan rad naše organizacije u Osijeku.

PREDAVANJE DRA MIRANA KAJINA O GOSPODARSKOM STANJU ISTRE

Na poziv ženske sekcije Jugoslavenske Matice u Zagrebu održao je dne 28. o. m. dr. Miran Kajin, banski savjetnik, interesantno predavanje o gospodarskom stanju Istre. te je temelito prikazao neгдашnje i sadašnje gospodarske prilike u Istri, s naročitim obzirom na fašistički gospodarski sistem, koji čini da gospodarstvo istarskoj seliaka sasvim propada. Predavanje, koje je veoma uspješno, bilo je s pažnjom saslušano od brojnih slušatelja.

GLAVNA SKUPŠTINA UDRUŽENJA JUGOSLOVENA IZ ISTRE, TRSTA, GORICE I ZADRA U ZEMUNU

»Udruženje Jugoslovena iz Istre, Trsta, Gorice i Zadra u Zemunu održaće svoju treću redovnu glavnu skupštinu u nedjelju 3. februara o. g. u 15 časova (poslije podne) u svojim prostorijama (Narodni Dom Kralja Aleksandra) u Zemunu sa slijedećim dnevnim redom:

1. Pozdrav predsjednika,
 2. Izvještaj tajnika,
 3. Izvještaj blagajnika
 4. Izvještaj nadzornog odbora,
 5. Razriješnica staroj Upravi,
 6. Izbor nove uprave,
 7. Slučajnosti.
- U slučaju da ne bude u određenj čas prisutan dovoljan broj članova, skupština će se održati pola sata kasnije sa istim dnevnim redom i na istom mjestu.

Pozivaju se članovi, da izvole ovoj skupštini sudjelovati.

IZ ISTARSKOG AKADEMSKOG KLUBA.

Sada se klub nalazi izvan univerzitetske uredbe, kao gradjansko studentsko društvo. Pozivlju se stoga svi studenti Istrani sa bilo koje visoke škole u Zagrebu, da se upišu u Istarski Akad. klub.

TEČAJ ENGLSKOG JEZIKA

Naš klub otvara tečaj engleskog jezika polovinom februara. Tečaj će biti dvaput sedmično, vodi ga kolegica Vesna Skalier, kandi. prava. Tečaj je besplatan.

PREDAVANJE DRAGOVANA ŠEPIĆA O MANJINSKOM PITANJU.

U petak 8. II u 8 sati naveče predaje u klubu kol. senior Dragovan Šepić o temi: »Načelo narodnosti i pitanje manjina«. Pozivlju se svi članovi i prijatelji kluba da ovome predavanju izvole prisustvovati.

SMRTNA KOSA

U Dornbergu je umro 28. o. m. poznati patriota i svjestan Slovenac Franjo Berce, otac učitelja Rafaela Bercea i stric dr. Lj. zeta Bercea. Pokoimom Franji laka siroveška zemlja, a drugu Rafaelu iskreno saučestuje.

SEMESTRALNA SKUPŠTINA ISTARSKOG AKADEMSKOG KLUBA U ZAGREBU

Prošle subote održao je Istarski Akad. klub svoju redovitu glavnu skupštinu za zimski semestar. To je, zapravo, bio nastavak i završetak skupštine, koja je započela prethodne subote ali je bila prekinuta, a njen nastavak zakazan za osam dana. Skupština je bila prekinuta zato što se nije znalo da li neki od prisutnih studenata imaju pravo glasa. Za skupštinu je vladao veliki interes, pa su joj pored svih članova i seniori prisustvovali i pozvani gosti.

Skupštinu otvara predsjednik Ivo Motika pozdravivši sve prisutne. Predsjednik podsjeća na istarsku tragediju čitavoga jugoslovenskoga naroda, na gubitak ljubljene Kralje. Spominje nove žrtve našega napućenog naroda pod Italijom. Skupština kliče: Slava Kralju Aleksandru! Slava našim mučenicima!

U ovom semestru preminuo je ovako mlad i pun poleta daleko od isarske zemlje vrijedni član i potpredsjednik kluba Nikola Radelić, aps. tehnik.

Skupštinu su pozdravili predstavnici društva »Istra«, Jugoslovenske Matice i Istarskog djak-kog Interneta. Sa ove skupštine poslan je bio-jav predsjedniku našeg Saveza Dr. Čoku.

Rad kluba je u toku prošloga semestra tekao u dva pravca, unutar kluba i van kluba. Tako su u klubu održavani dobro posjećeni članski sastanci sa živim debatama. U lunu prošle godine klub je proslavio petogodišnjicu svoga opstanka i rada, odlučeno je da se tim povodom izda spomenica. Na Badnjak je klub priredio svoju tradicionalnu »bakalarsku večer«.

Istarski Akademski klub je u zajednici sa našim bratskim klubom iz Ljubljane, primorskim akademcima sudjelovao na njihovom uspješnom propagandističkom putovanju kroz Bosnu i Dalmaciju. Članovi kluba aktivno su sudjelovali u ferijalnim studentskim radnim četama kraj Virovitice i Srem. Karlovaca. U Terezinom polju kraj Virovitice našli su akademikari bili u stalnom dodiru sa tamošnjim našim brojnim Istranima. Prigodom pohoda studenata na Oplenac održao je na radiju Ivo Motika aps. prava u ime istarskih akademikara pomen slovo.

Izabran je novi odbor. U upravni su odbor ušli: predsjednik Franjo Barković, cand. pr., potpredsjednik Vjekoslav Bratulić, cand. pr., tajnik I. Vlatko Čukon, cand. pr., tajnik II. Stanko Grčić, stud. agr., blagajnik I. Grakalić Josip, aps. jr., blagajnik II. Jernej Josip, cand. pr., knjižničar Slavko Božić, stud. fil., odbornik Janko Lukšić, stud. tehn. U nadzorni odbor: Božo Race, kand. ek. vis. škole, Josip Jurman, cand. fil. i Antun Posedel, stud. agr.

U FOND »ISTRE«

Dr. Rančić Ilija, liječnik, Trilj D 360.—
Emigrant. društvo Istra-Trst-
Gorica, Karlovac sabrano u
veselom društvu D 64.—
Prohinar Vlado, Kamnik D 6.—
U prošlom broju objavljene D 35.758.60
UKUPNO D 36.188.60

Dr. Rančić Ilija, liječnik, Trilj D 360.—
Emigrant. društvo Istra-Trst-
Gorica, Karlovac sabrano u
veselom društvu D 64.—
Prohinar Vlado, Kamnik D 6.—
U prošlom broju objavljene D 35.758.60
UKUPNO D 36.188.60

Istra, izlazi svakog tjedna u petak. — Uredništvo uprava nalaze se u Zagrebu, Masarykova ulica 28, II. — Broj čekovnog računa 36.789. — Pretplata: Za cijelu godinu 50 dinara; za do godine 25 dinara; za inozemstvo dvostruko; za Ameriku 2 dolara na godinu. — Oglasi se računaju po čeniku. — Vlasnik i izdavač: KONZORCIJ »ISTRA«, Masarykova ul. 28, II. Telef. br. 67-80. — Urednik odgovara Rudolf Polanović, Zagreb, Ilica broj 131.